

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Bezhotovostní platební styk

Cashless Payments

Andrea Divišová

Plzeň 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Bezhotovostní platební styk“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 19. 4. 2024

v. r. *Andrea Divišová*

Zásady pro vypracování práce

1. Vytvořte úvod do základní problematiky, definujte cíl a metodiku řešení.
2. Zpracujte teoretická východiska k problematice bezhotovostního platebního styku.
3. Uveďte výhody a nevýhody spojené s bezhotovostním platebním stykem.
4. Zhodnoťte využívání nástrojů bezhotovostního platebního styku v ČR.

Studijní program

Podniková ekonomika a management

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí Ing. Janě Šturcové, Ph.D. za její poskytnuté připomínky a doporučení, které mi velice pomohly k úspěšnému dokončení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří byli ochotni se zúčastnit mého dotazníkového šetření.

Obsah

Úvod	6
Cíl a metodika	7
1 Platební styk	8
1.1 Charakteristika platebního styku	8
1.2 Formy platebního styku	9
1.2.1 Způsob placení	9
1.2.2 Teritorium	9
1.2.3 Lhůty k provedení	10
1.2.4 Náležitosti průvodních dokumentů	10
1.2.5 Vstup banky do závazků	10
2 Bezhotovostní platební styk	11
2.1 Počátky bezhotovostního placení ve světě	11
2.2 Platební systémy	12
3 Nástroje bezhotovostního platebního styku	15
3.1 Tradiční nástroje	15
3.1.1 Příkaz k úhradě	15
3.1.2 Příkaz k inkasu	16
3.1.3 Zahraniční platební styk	17
3.1.4 Šek	18
3.1.5 Směnka	18
3.1.6 Dokumentární akreditiv	19
3.1.7 Dokumentární inkaso	20
3.2 Moderní nástroje	20
3.2.1 Platební karty	21

3.2.2	Elektronické peněženky	24
3.2.3	Internetové bankovníctví	25
3.2.4	Mobilní bankovníctví.....	26
3.2.5	Platební brány	27
3.2.6	Click to Pay.....	28
4	Výhody a nevýhody bezhotovostního placení.....	29
4.1	Bezhotovostní společnost	30
4.1.1	Následky implementace.....	30
5	Dotazníkové šetření.....	33
5.1	Metodika	33
5.2	Interpretace výsledků	34
5.3	Shrnutí poznatků	50
5.3.1	Zhodnocení výzkumných otázek	51
5.4	Diskuze k výsledkům.....	52
	Závěr	57
	Seznam použité literatury	59
	Seznam tabulek	62
	Seznam obrázků.....	63
	Seznam příloh.....	64
	Přílohy	
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Tato bakalářská práce bude zaměřena na bezhotovostní platební styk, u kterého dochází vlivem technologického pokroku k neustálému rozvoji. Počet bezhotovostních transakcí neustále roste a platebních nástrojů k jejich provedení dnes existuje celá řada. Lze je rozdělit na tradiční a moderní. S využíváním instrumentů pro uskutečnění bezhotovostních plateb se pojí několik výhod, ale i nevýhod. Jedním z přínosů je, že lidé se nemusí obávat krádeží bankovek. Na druhou stranu si mohou dělat obavy z útoků, kdy se od nich hackeři snaží získat citlivé informace k nekalým účelům.

Pandemie koronaviru se významně podílela na nárůstu bezhotovostních plateb a s pokračující modernizací spějí jednotlivé státy k bezhotovostním společnostem. Názorným příkladem mohou být skandinávské země, které hotovostní platby značně omezují. Avšak s používáním pouze digitální měny se vyskytují také jisté nevýhody. Lze zmínit např. ztrátu anonymity, kontrolu nad všemi proběhnutými transakcemi nebo diskriminační chování. Se zrušením hotovosti by na povrch vypluly další hrozby a případný výpadek systému by mohl závažně ohrozit fungování ekonomiky. Nízkopříjmové skupiny, které mají daleko obtížnější přístup k bezhotovostním platbám, by byly touto radikální změnou značně postižené.

Cíl a metodika

Hlavním cílem této bakalářské práce bude zhodnotit využívání vybraných nástrojů bezhotovostního platebního styku na území ČR.

Dalším významným cílem bude zjistit hlavní přínos bezhotovostního placení a postoj respondentů k zavedení bezhotovostní společnosti.

Teoretický rámec práce bude převážně zaměřen na samotný bezhotovostní platební styk, jeho nástroje a posléze na samotnou bezhotovostní ekonomiku. Začátek bakalářské práce se bude věnovat obecné charakteristice platebního styku a následně jeho klasifikaci dle několika kritérií. Druhá kapitola se bude zabývat bezhotovostním placením, jeho počátky, a také budou popsány platební systémy. Nejrozsáhlejší kapitola se bude soustředit na instrumenty bezhotovostního platebního styku. Poslední část se bude zaměřovat na klady a zápory spojené s tímto způsobem placení. Dále se bude věnovat možným následkům v ekonomice po zavedení bezhotovostního prostředí. Ke zpracování bakalářské práce byla využita literární rešerše.

Praktický rámec této práce se bude týkat provedeného dotazníkového šetření. Dotazník bude vytvořen v elektronické formě a bude rozeslán pomocí e-mailu, sociálních sítí a WhatsAppu. Bude obsahovat celkem 11 otázek. Pomocí rozboru dat metodou analýzy budou interpretovány celkové výsledky a ve většině případech porovnávány odpovědi jednotlivých skupin vytvořených dle předem určených kritérií. Data budou zpracována pomocí programu Excel. Výsledky budou vyobrazeny pomocí výsečových či sloupcových grafů nebo prostřednictvím tabulek. Budou shrnuty zjištěné poznatky a společně s nimi zodpovězeny stanovené výzkumné otázky. Poslední kapitola se bude věnovat diskuzi k výsledkům. V závěru práce dojde k syntéze získaných poznatků z teoretické a praktické části a bude stanoveno doporučení pro praxi.

1 Platební styk

Platební styk je klíčový k fungování ekonomiky a vzhledem k neustálému technologickému pokroku dochází i k jeho nekončící modernizaci. K zaplacení lze dnes využít velké množství platebních nástrojů. V této kapitole bude charakterizován platební styk a budou uvedeny jeho různé formy.

1.1 Charakteristika platebního styku

Šenkýřová a kol. (2010) uvádějí, že předmětem platebního styku jsou peníze, které mají zajistit zaplacení buď předáním či převodem daných platebních prostředků.

Máče (2006) definuje platební styk jako vztah mezi příkazcem a příjemcem, ke kterému dochází v různých formách, a to přímo mezi samotnými subjekty či pomocí daného peněžního ústavu. Jeho obsahem je schopnost banky provádět peněžní operace na příkaz svého klienta ve prospěch či na vrub jeho bankovního účtu nebo uskutečňovat inkasa peněžních částek ve stanovené výši.

Schlossberger (2012, s. 11) popisuje platební styk velice podobně jako Máče a definuje jej jako “peněžní vztah mezi plátcem a příjemcem, který je uskutečňován v určitých formách dohodnutými platebními instrumenty buď přímo mezi nimi, nebo prostřednictvím k tomu určených subjektů (např. bank nebo spořitelních a úvěrních družstev).“

Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku definuje plátce a příjemce takto:

- plátce – uživatel, z jehož platebního účtu má během platební transakce dojít k odepsání peněžních prostředků nebo své peněžní prostředky dává k dispozici, aby mohlo dojít k realizaci této transakce,
- příjemce – uživatel, na jehož platební účet má dojít dle platebního příkazu k připsání peněžních prostředků nebo jemuž mají být peněžní prostředky dle platebního příkazu dány k dispozici.

Dále je zapotřebí vědět, jaký je rozdíl mezi platební službou a platebním stykem, jelikož se nejedná o totožné pojmy. Platební styk je považován za širší pojem než platební služby, neboť zahrnuje více platebních nástrojů, které mohou být mezi klientem a bankovní

institucí využívány. Pouze banky nebo družstevní záložny mohou poskytovat platební styk a služby s ním spojené. Platební služby zahrnují pouze vybrané platební instrumenty, které mohou poskytovat i další subjekty. (Schlossberger, 2012)

1.2 Formy platebního styku

Formy platebního styku je možné klasifikovat dle několika hledisek. Schlossberger (2012) definuje pět kategorií. Lze je třídit dle způsobu placení, teritoria, lhůty k provedení, náležitostí průvodních dokumentů nebo vstupu banky do závazků.

1.2.1 Způsob placení

Na základě formy daných platebních prostředků, které byly použity, lze dle Schlossbergera (2012) vyčlenit tři způsoby placení:

- hotovostní platební styk – platební styk je mezi plátcem a příjemcem uskutečněn předáním peněžních prostředků v hotovosti (za použití bankovek a mincí),
- bezhotovostní platební styk – platební styk je pokaždé zprostředkován bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, zahrnuje peněžní pohyby mezi běžnými účty plátce a příjemce,
- elektronický platební styk – platební styk je zprostředkován platebním prostředkem, na němž se peněžní prostředky vyskytují v podobě elektronických peněz, které jsou plátcem odepsány z jeho platebního prostředku ve prospěch příjemce do jeho terminálu, poté jsou tyto elektronické peníze připsány na jeho účet u daného poskytovatele platebních služeb ve formě bezhotovostních peněz.

1.2.2 Teritorium

Dle tohoto kritéria se rozlišuje, mezi jakými subjekty dochází k provedení platebního styku. Máče (2006) definuje tři druhy platebního styku:

- tuzemský platební styk – v tomto platebním styku, který probíhá zpravidla v měně uznávané státem, dochází k převodu peněz mezi jeho domácími subjekty,
- zahraniční platební styk – v tomto případě lze zahrnout veškeré platby prováděné tuzemskými subjekty v zahraničí a dále uskutečněné platby mezi tuzemskými a zahraničními subjekty,

- přeshraniční platební styk – jedná se o vztah mezi tuzemskými a zahraničními subjekty, které spadají do EHP a využívají měny těchto zemí.

1.2.3 Lhůta k provedení

Lhůta k provedení určuje takové časové období, za které dojde k převodu peněžních prostředků. V praxi se lze setkat se dvěma typy:

- přednostní (expresní) platby – k odepsání peněžních prostředků z klientského bankovního účtu dochází ihned,
- standardní platby – na základě předem stanovených podmínek dochází k provedení dané platební operace. (Máče, 2006)

1.2.4 Náležitosti průvodních dokumentů

K úspěšnému provedení převodu peněžních prostředků může existovat povinnost spojená s doložením dokumentů. Na základě toho definuje Schlossberger (2012) dva druhy plateb:

- nedokumentární platební styk (hladké platby) – uskutečnění převodu peněz mezi plátcem a příjemcem není nutno doprovázet průvodními dokumenty,
- dokumentární platební styk (dokumentární platby) – realizace platební operace je na základě dohodnutých podmínek mezi příjemcem a plátcem doprovázená jistými dokumenty.

1.2.5 Vstup banky do závazků

Banka či jiná finanční instituce se může účastnit platebních transakcí. Schlossberger (2012) v této souvislosti vymezuje dva typy:

- bezzávazkový platební styk – v tomto vztahu mezi příjemcem a plátcem banka pouze platbu zprostředkovává a nijak více do ní nevstupuje,
- závazkový platební styk – na základě vzájemné dohody mezi příjemcem a příkazcem banka již platby pouze nezprostředkovává, ale získává povinnosti příkazce (má k tomu oprávnění zásluhou udělené licence).

2 Bezhotovostní platební styk

Bezhotovostní platební styk je finanční proces, při kterém dochází k zaplacení bez fyzické přítomnosti mincí a bankovek. K placení dochází pomocí bezhotovostních platebních prostředků, které jsou poskytovány platebními institucemi. V této kapitole budou popsány samotné počátky bezhotovostního placení ve světě a dále platební systémy.

2.1 Počátky bezhotovostního placení ve světě

Walker (2023) zmiňuje, že koncept bezhotovostní společnosti vznikl již před 8 000 lety v Mezopotámii, když byl vytvořen barterový obchod. Ten spočíval ve vzájemné výměně různých věcí. Ke směně se používaly např. mušle, fazole, sůl, zrna, hospodářská zvířata či dokonce půda.

Ve středověku došlo ke značnému růstu obchodu po celé Evropě, což souviselo také s expanzí velkého množství peněz k provádění plateb. Z hlediska bezpečnostních a logistických důvodů se hotovostní peníze nejevily jako praktické. Bylo obtížné stanovit správný směnný kurz mezi odlišnými typy regionálních mincí, a proto se obchodníci snažili využívat hotovostní peníze co nejméně. Z toho důvodu došlo ve druhé polovině 12. století ke vzniku tzv. veletržních dopisů, které začali na veletrzích Champagne používat janovští obchodníci. Tyto veletržní dopisy byly podobné dnešním směnkám a příslušné měny byly přepočítávány pomocí kurzovních tabulek. Směnky byly důležitým nástrojem bezhotovostního platebního styku do 20. století a lze je považovat za předchůdce šeků a platebních karet. (Deutsche Bundesbank, 2012)

Šeky se začaly využívat o 2 století později, konkrétně ve 14. století. Jejich popularita značně vzrostla až v 17. století. (Walker, 2023)

Chaudhary (2020) dodává, že do 17. století byly v Anglii jako bezhotovostní platební prostředek nejvíce využívány směnky. Poté se do vedení dostaly již zmíněné šeky, které byly ručně psané. Carter (2021) uvádí, že jeden z nejstarších šeků ve výši 400 liber pochází ze 17. století a je datován na 16. února 1659.

V roce 1717 Bank of England začala na šekové papíry tisknout očíslované formuláře, aby předcházela různým šekovým podvodům. Ty byly vydávány pokladními a po sepsání odnášeny zpět do banky k vypořádání. (Chaudhary, 2020)

V roce 1872 začala Western Union poskytovat službu prostřednictvím telegrafní sítě, která umožňovala provádět mezinárodní bankovní převody. Do roku 1877 bylo každý rok převedeno kolem 2,5 mil. dolarů. Ve 20. století, konkrétně v roce 1914, byla vydána US Western Union první platební karta a v roce 1946 byla představena brooklynským bankéřem Johnem Bigginsem první bankovní karta pod názvem "Charge-It". (Walker, 2023)

V roce 1966 spustila Bank of Delaware první testovací program pro používání debetní karty. (ABA, n.d.)

Walker (2023) uvádí, že první bankomat byl představen v roce 1967 londýnskou pobočkou banky Barclays. Šenkýřová a kol. (2010) dodávají, že v ten samý rok došlo k nainstalování prvního ATM ve Švýcarsku, a to konkrétně v Curychu.

V 70. letech 20. století Lloyds banka představila platební karty s magnetickým proužkem, které z hlediska bezpečnosti požadovaly PIN. Terminály pro uskutečnění bezhotovostních plateb byly představeny o dekádu později. (Walker, 2023)

V 90. letech 20. století docházelo ve vyspělých zemích k výraznému nárůstu počtu provedených transakcí uskutečněných debetní kartou. (Amromin & Chakravorti, 2007)

Walker (2023) uvádí, že v roce 1994 začala Stanford Federal Credit Union nabízet online transakce pro všechny své klienty. Byla to první banka, která začala tyto služby poskytovat. England (2022) se k této události také vyjadřuje. Avšak ve svém článku nezmiňuje online transakce nýbrž internetové bankovníctví.

V roce 2000 byl představen online platební systém zvaný Paypal. Za sedm let došlo ke spojení Western Union s GSMA za účelem zapracovat na mobilních převodech peněz. V roce 2013 byla představena peněženka GooglePay a o rok později došlo ke spuštění ApplePay. (Walker, 2023)

2.2 Platební systémy

Máče (2006) uvádí, že platební systém je takový systém, který uskutečňuje převody peněžních prostředků. Zúčtování platebního styku může probíhat dvěma principy, brutto a netto, a může docházet k jejich vzájemné kombinaci. Při brutto principu dochází zároveň ke zúčtování jednotlivých položek a kontrole jejich krytí. U netto principu dochází ke zúčtování sald, které byly vypočítány ze vzájemných pohledávek účastníků.

Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku definuje platební systém s neodvolatelností zúčtování jako systém,

- který má nejméně tři účastníky,
- který dle určených pravidel provádí zúčtování,
- jehož účastníci, z nichž alespoň jeden má sídlo a skutečné sídlo v ČR, se domluví, že vzájemné závazky budou podléhat českému právu,
- jehož existence byla ČNB ohlášena Evropskému orgánu pro cenné papíry a trhy.

Provozovatelem platebních systémů s neodvolatelností zúčtování smí být právnická osoba schválená ČNB. Daný provozovatel má poté za povinnost se o platební systém starat s odbornou péčí. Provozování a účast v tomto systému jsou dány smluvně a provozovatelem stanovená pravidla, která jsou uveřejněna na jeho webových stránkách, nelze měnit bez souhlasu ČNB. (zákon č. 370/2017 Sb.)

Jediný systém mezibankovního platebního styku, který funguje na území ČR a zpracovává mezibankovní platby v korunách českých, se nazývá CERTIS (Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement System). Provoz zahájil 8. března 1992. (Klufa, 2013)

Dle Schlossbergera (2012) funguje např. na těchto principech:

- transakce platebního styku probíhají plynule a v reálném čase,
- mezibankovní platby jsou vypořádány v korunách českých bez ohledu na výši částky,
- přímá účast účastníků platebního systému,
- nekryté platby jsou drženy ve frontě,
- zpracovávání různých typů transakcí,
- nelze odvolat položky akceptované systémem,
- na účtech mezibankovního platebního styku není povolen debetní zůstatek.

Máče (2006) dodává, že přímý účastník musí mít u ČNB veden účet platebního styku. V souvislosti s tím Klufa (2013) uvádí, že přímými účastníky mohou být pouze banky, spořitelni nebo úvěrní družstva či pobočky zahraničních bank.

Existují dva způsoby, kterými může dojít k zúčtování mezi účty bank. Prvním a historicky starším způsobem jsou **korespondentské účty** umožňující přímé spojení bank, díky nimž si banky mohou zúčtovat platby pro sebe a své klienty. Nicméně není možné, aby jedna

jediná banka byla přímo spojená se všemi ostatními existujícími bankami, a proto jsou některé banky spojené nepřímo pomocí jiné banky. Lze rozlišovat dvě formy těchto účtů: NOSTRO (účet otevřený naší banky u jiné) a LORO (naše banka vede účet pro jinou banku) účet. Druhý způsob probíhá pomocí tzv. **clearingu**, kdy clearingová banka vede účty všech bank, které jsou tohoto zúčtování součástí. Pomocí těchto účtů je možné realizovat veškeré mezibankovní platby. Tento systém je využíván v tuzemském platebním styku. (Šenkýřová a kol., 2010)

V mezibankovním tuzemském a mezinárodním platebním styku hraje klíčovou roli bankovní spojení. V tuzemském pojetí obsahuje bankovní číslo označení klienta či jeho číslo účtu a identifikační kód jeho banky. V mezinárodním pojetí je bankovní číslo určeno dle mezinárodního standardu IBAN. Navíc oproti bankovnímu číslu v tuzemském platebním styku obsahuje čísla pro identifikaci země a kontrolní číslo. (Máče, 2006)

Komunikace mezi jednotlivými bankami je pro uskutečnění platebního styku klíčová. Nejrozšířenějším prvkem komunikace je mezinárodní telekomunikační síť s názvem SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication). Ta umožňuje rychlý, bezpečný a spolehlivý přenos dat mezi bankami a dalšími finančními institucemi. (Schlossberger, 2012)

Evropský systém centrálních bank organizuje nadnárodní systém TARGET (Trans-European Automated Real-Time Gross-Settlement Express Transfer System), který funguje na principu brutto zúčtování a spojuje místní systémy centrálních bank členských zemí EU/EHP. Otevřením účtů centrálních bank u Evropské centrální banky lze provést okamžitý převod z účtu jedné centrální banky na účet druhé. (Máče, 2006)

3 Nástroje bezhotovostního platebního styku

Během vývoje bezhotovostního placení vzniklo několik druhů platebních instrumentů, které mnohdy využívají různou techniku a jejich způsoby používání se tím značně liší. Z toho důvodu je užitečné vědět, jaký konkrétní platební nástroj je vhodné v dané situaci využít.

Platební instrumenty lze v dnešní době rozdělit na dvě základní skupiny:

- tradiční,
- moderní.

3.1 Tradiční nástroje

Do tradičních nástrojů lze zařadit mnoho platebních instrumentů, které jsou dodnes stále v menší či větší míře využívány. Lze sem zařadit nedokumentární nástroje jako jsou příkazy k úhradě či k inkasu, zahraniční/přeshraniční platební styk a šeky. Do dokumentárních instrumentů spadají směnky, dokumentární inkasa a akreditivy.

3.1.1 Příkaz k úhradě

Příkaz k úhradě vychází z podnětu plátce a je jednoznačně nejjednodušší formou bezhotovostního platebního styku, při kterém dochází k zatížení bankovního účtu příkazce ve prospěch třetí osoby. Jedná se o bezzávazkovou hladkou platbu, kdy při bankovním převodu vystupuje banka pouze v pozici zprostředkovatele. (Máče, 2006)

Dle Šenkýřové a kol. (2010) se jedná o jednoduchý nástroj, při kterém proběhne platební operace velice rychle. V okamžiku, kdy plátce zadá příkaz k úhradě a banka danou operaci provede, příkazce nemůže tento krok vzít zpět. V ČR se tento nástroj řadí mezi nejvyužívanější typ platebních instrumentů.

Lze definovat dva základní typy dle počtu plateb na jednom platebním příkazu:

- jednotlivý – dochází k provedení pouze jedné jediné platby na jednom platebním příkazu,
- hromadný – dochází k provedení více plateb různým příjemcům na jednom platebním příkazu, kdy hlavní výhodou je vkládání dat o plátcích bankou jednorázově. (Máče, 2006)

Máče (2006) dále rozděluje příkazy na základě toho, kolikrát má dojít k provedení platby:

- jednorázový příkaz – příkazce zadává pouze jednu konkrétní platbu, jedná se o základní formu,
- trvalý příkaz – příkaz je automaticky přenesen do zúčtovacího systému banky, často u opakujících se plateb ve fixní výši pravidelnému příjemci (např. platba nájemného)

Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku považuje jako trvalý příkaz takový platební příkaz, při kterém dochází k převodu peněžních prostředků z účtu plátce v předem určené dny nebo v pravidelně se opakujících intervalech.

Máče (2006) uvádí, že všechny náležitosti, které má formulář k uskutečnění příkazu plátcem splňovat, jsou stanoveny ve vyhlášce č. 62/2004 Sb. Povinnými náležitostmi jsou:

- označení, že se jedná o příkaz,
- bankovní spojení plátce a bankovní spojení příjemce,
- částka v koruně české,
- podpis, elektronický podpis či jiný kód, který dokáže určit příkazce.

Pokud se jedná o příkaz k úhradě, který souvisí s příjmy či výdaji státního rozpočtu nebo tak stanoví vyhláška, musí daný formulář obsahovat i konstantní symbol. V případě, kdy příkaz k úhradě neobsahuje náležité informace, může banka zamítnout jeho realizaci. Datum vystavení formuláře, variabilní a specifický symbol, textová zpráva či datum splatnosti se řadí mezi ostatní náležitosti. (Máče, 2006)

Po uskutečnění převodu, pokud se klient nevzdá nároku na informace, je banka povinna poskytnout svému klientovi údaje pro identifikaci daného převodu peněžních prostředků. Dále uvede cenu za jeho provedení a datum, kdy mu budou peníze z bankovního účtu odepsány nebo připsány na účet příjemce. (Máče, 2006)

3.1.2 Příkaz k inkasu

Pro příkaz k inkasu je charakteristické, že podnět k provedení platby nepodává příkazce, ale příjemce. Aby mohlo k takové situaci dojít, je zapotřebí vzájemná domluva mezi bankou a majitelem (příkazcem) účtu. Tím majitel dává povolení k provedení převodu peněžních prostředků z jeho běžného bankovního účtu na účet příjemce. V dohodě je možné konkretizovat, jaká osoba smí daný příkaz vykonat a jaká může být maximální

výše inkasa. Tento způsob placení není tak hojně využíván jako příkaz k úhradě, ale v některých případech je daleko vhodnější. Typickou situací je nemožnost zákazníka vznášet jakékoli námitky vůči ceně, např. platba za vodné a stočné. (Šenkýřová a kol., 2010)

Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku popisuje inkaso jako převod peněžních prostředků z platebního účtu na příkaz příjemce, a to na základě uděleného souhlasu plátce příjemci, svému poskytovateli či poskytovateli právě příjemce.

Klufa (2013) dodává, že platba bankou nemůže být uskutečněna, když inkaso není přípustné. Banka příjemce následně obdrží informaci o jejím zamítnutí.

Stejně jako u příkazů k úhradě lze identifikovat různé druhy příkazů k inkasu, které mohou být jednotlivé, hromadné, jednorázové a trvalé. (Máče, 2006)

3.1.3 Zahraniční platební styk

Jedná se o hladké platby a není tedy nutné dokládat dokumenty k jejich provedení. Zároveň banka je v pozici zprostředkovatele. U zahraničního platebního styku lze zmínit platby jak obchodního, tak neobchodního charakteru. Poplatky za jeho provedení zatěžují zpravidla plátce a jsou ve výši určitého procenta z částky. Zároveň výše poplatku bývá omezena minimální a maximální částkou. Hlavní podmínkou pro realizaci převodů do/ze zahraničí je plná směnitelnost české národní měny. (Šenkýřová a kol., 2010)

Mezinárodní partneři domlouvají provedení platby buď po předání zboží či již před samotným dovozem. Při zaplacení až po dovozu je ve výhodě dovozce, neboť vývozce dostane zaplacení až poté, co odběratel přijme zboží s vystavenou fakturou. V druhém případě musí dovozce složit zálohu ještě předtím, než dané zboží přijme a zbytek doplatí vývozci po přijetí jeho výrobků. (Máče, 2006)

Schlossberger (2012) poukazuje na rozdíl mezi zahraničním a přeshraničním platebním stykem. U přeshraničního platebního styku se jedná o takovou platební službu platebního styku, která se vyskytuje mezi státy EU či EHP. U zahraničního platebního styku se jedná o převod z České republiky mimo tento prostor nebo sice o převod do států EHP, ale v jiné měně, než která je v těchto státech používána.

3.1.4 Šek

Klasickým nástrojem bezhotovostního placení, který slouží i pro výběr peněžních prostředků v hotovosti, je šek. Jeho četnost používání ve světě je různá a v České republice je jeho využívání upraveno Směnečným a šekovým zákonem č. 191/1950Sb., který vychází z Ženevské konvence. Jedná se o cenný papír, v němž se jeho výstavce zavazuje zaplatit ze svého bankovního účtu oprávněnému majiteli. Oproti ostatním nástrojům bezhotovostního placení se jedná o relativně pomalý nástroj. Výjimkou je, když je šek proplacen ihned. Ve většině případech příjemce obdrží částku až po určité době, a tím pádem se plátce vyskytuje ve výhodné pozici. V České republice je ilegální vystavovat šeky s nekrytou částkou. (Šenkýřová a kol., 2010)

Máče (2006) se zmiňuje o problematice, která se týká způsobů inkasa šeků. Při splnění všech podstatných náležitostí může být šek eskontován či převzat k inkasu. U eskontního způsobu dochází k okamžitému proplacení šeku majiteli a je zaslán výstavci k honorování. Pokud se z nějakých důvodů vyskytnou jakékoli pochybnosti, je šek převzat k inkasu. Inkaso je umožněno provést dvěma formami, a to buď přes cash letter system nebo after final payment.

Šenkýřová a kol. (2010) popisují Cash letter system jako rychlý a jednoduchý. V tomto případě banka zasílá své partnerské bance všechny šeky, které jsou na ni vystaveny a zároveň je žádá o dobropis částek uvedených na šecích. Banka provede dobropis okamžitě, ale s podmínkou možností storna. Dobropis se stává definitivní až po uplynutí určité lhůty. Pokud během této dohodnuté lhůty nebude moct být některý z daných šeků proplacen, banka jej stornuje.

After final payment je situace, kdy k výplatě dochází až po konečném obdržení dobropisu od dané banky. (Máče, 2006)

3.1.5 Směnka

Směnka je cenný papír, který splňuje náležitosti dané zákonem a slouží jako pomocný platební prostředek. Stejně jako u šeků jsou směnky upravovány směnečným a šekovým zákonem č. 191/1950 Sb. Tento zákon je v souladu s Ženevskými konvencemi a konkrétně se jedná o mezinárodní dohodu, podle níž je směnečné právo upravené v řadě států. V kontinentální Evropě a v angloamerických oblastech je diferenciováno. Tato

listina je abstraktní a může vzniknout v několika případech. Z toho důvodu není podstatné uvádět příčinu jejího vystavení. (Šenkýřová a kol. 2010)

Máče (2006) uvádí jisté rozdíly mezi směnkou a šekem. Zatímco šekovníkem může být pouze peněžní ústav, tak směnečným dlužníkem může být kdokoli. Šek také nelze vystavit na výstavce, ale výstavce může směnku vystavit i na sebe jako na směnečného dlužníka. Směnka plní narozdíl od šeku funkce zajišťovací, platební a kreditní.

U placení směnky Máče (2006, s. 90) zmiňuje, že “dlužník není povinen plnit svůj závazek za směnky z vlastní iniciativy, ale až v tom případě, kdy mu je směnka předložena.“ Předložit směnku může pouze řádný majitel nebo jeho zmocněnec. Majitel směnky si z toho důvodu musí pohlídat stanovenou lhůtu její splatnosti, jinak ztratí veškerá práva vůči vedlejším směnečným dlužníkům. Na závazek u hlavních směnečných dlužníků to nemá žádný vliv. Při řádném předložení směnky majitelem musí hlavní směnečný dlužník splatit svůj dluh. Po zaplacení směnečné částky v plné výši má právo požadovat majitele o potvrzení, tzv. kvitanční doložku. V případě, že hlavní směnečný dlužník nesplatí směnku v dané lhůtě, mohou být na vedlejší směnečné dlužníky aplikována postihová práva.

Klufa (2013) dodává, že šeky společně se směnkami patří mezi ty nástroje, které nejsou na území ČR moc často využívány.

3.1.6 Dokumentární akreditiv

Dokumentární akreditiv patří mezi nejvyužívanější platební nástroje, při kterém je banka povinna zaplatit na příkaz svého klienta určitou peněžní částku dodavateli. Prodávající musí nejprve předložit předepsané dokumenty, aby mohlo dojít ke splnění závazku bankou odběratele. (Šenkýřová a kol., 2010)

Máče (2006) dodává, že v případě splnění všech potřebných akreditivních podmínek, obdrží prodávající příslušnou částku bez ohledu na platební schopnost dovozce. Z toho důvodu je akreditiv využíván mezi takovými subjekty, jejichž vztahy nejsou pravidelné a dodavatel si není jistý o zaplacení ze strany odběratele.

Při správném výběru vhodného druhu akreditivu, jeho vystavení dobrou bankou a splnění akreditivních podmínek, poskytuje dokumentární akreditiv výhody oběma stranám, vývozci i dovozci. Hlavní výhody jsou spojené se stranou vývozce. Příjemce akreditivu nemá pohledávku vůči svému odběrateli nýbrž vůči jeho bance. Pokud splní všechny

náležitě podmínky, získá stanovenou peněžní částku. Při odprodání pohledávky má možnost získat peněžní prostředky ihned, a tak může použít akreditiv jako záruku vůči svým vlastním dodavatelům. Dokonce má možnost získání bankovního úvěru, a to na základě kvalitního exportního akreditivu. Výhod pro příkazce akreditivu je méně. Dovozece má možnost díky hodnotnému platebnímu zajištění vyjednávat lepší cenové podmínky a má jistotu zaplacení za dodávku až po splnění předem stanovených podmínek. Tlak je vytvářen na stranu vývozce, který musí vše doručit včas a v požadované kvalitě. (Šenkýřová a kol., 2010)

Ovšem Máče (2006) podotýká, že s dokumentárním akreditivem se pojí i jisté nevýhody. Samotné jeho zpracování je náročné a jednotlivé změny lze provádět pouze se souhlasem všech zúčastněných stran. Další nevýhodou je jeho nákladnost vzhledem k vyšším bankovním poplatkům a zdlouhavost.

3.1.7 Dokumentární inkaso

Dokumentární inkaso představuje velmi využívaný platební nástroj, při kterém banka pouze zprostředkovává danou činnost na základě žádosti svého klienta. Na rozdíl od dokumentárního akreditivu vyjadřuje inkaso závazek dovozce a je levnější. Výhody jsou spojené spíše se stranou odběratele, který má možnost platit za zboží až po převzetí průvodních dokumentů. Veškeré dokumenty má pod kontrolou vždy dodavatel. Tento platební instrument je vhodné využívat při nízkém riziku platební neschopnosti odběratele, neboť veškeré náklady a rizika spojená s držbou zboží nese vývozce. (Máče, 2006)

Šenkýřová a kol. (2010) dodávají, že banky nejsou schopné donutit odběratele k převzetí dokumentů a zboží na základě stanovených podmínek, které byly uvedeny v inkasním příkazu.

3.2 Moderní nástroje

V dnešní zrychlené době nabývají na popularitě moderní nástroje, které se lidem snaží poskytovat vyšší úroveň komfortu. V následujících kapitolách budou zmíněny následující instrumenty:

- platební karty,
- elektronické peněženky,

- internetové bankovníctví,
- mobilní bankovníctví,
- platební brány,
- Click to Pay.

3.2.1 Platební karty

Platební karty se řadí mezi základní platební nástroje, kterými lze zaplatit za zboží či služby. Jedná se o moderní platební instrument, v němž podnět k provedení platby dává příjemce. Majitel této platební karty má možnost vzdáleného přístupu ke svým penězům na svém bankovním účtu. (Schlossberger, 2012)

Máče (2006) charakterizuje platební kartu jako moderní platební nástroj, který slouží jak k provedení platebního styku, tak k výběru peněžních prostředků v hotovosti.

Průběh transakce platební kartou lze klasifikovat do tří hlavních fází, jimiž jsou autorizace, přenos transakce do clearingového systému a vypořádání plateb. V rámci autorizace dochází ke kontrole ochranných prvků, čísla karty a finančního krytí transakce. Při používání bankomatů a platebních terminálů je autorizace prováděna automaticky. Ta trvá pouze pár vteřin a je zapotřebí, aby majitel karty zadal správný PIN k jeho kartě. Přenos do clearingového systému probíhá pomocí počítačové sítě. Na tu jsou napojeny banky z celého světa vedené v kartovém systému. Dochází k zúčtování mezibankovních plateb, ke kterým došlo během jednoho dne použitím platební karty. Banky poté obdrží seznam všech plateb souvisejících s účtem jejich klientů. Poslední fází je, jak již bylo zmíněno, vypořádání plateb, které probíhá formou kreditních či debetních sald. Tento proces provádí zúčtovací banka stanovená výstupem z clearingového systému. Salda jsou následně zúčtována pomocí nostro účtů zúčtovaných bank, které jsou vedeny u dané zúčtovací banky. Bankovní instituce poté koná finanční operace buď ve prospěch nebo na vrub účtů svých klientů. (Máče, 2006)

Šenkýřová a kol. (2010) uvádějí, že pro univerzální a mezinárodní používání platebních karet vznikla dvě bankovní sdružení VISA a Europay/MasterCard⁷, která umožňují majitelům platit ve více než 21 mil. obchodních místech ve více než 220 zemích. Revenda a kol. (2014) dodávají, že mezinárodní systémy platebních karet vydaných bankovními institucemi jsou svižné, spolehlivě provádějí bezpečné platby a jejich následné zúčtování.

V České republice jsou platební karty využívány od 90. let 20. století. (Klufa, 2013)

Náležitosti platebních karet

Pokud mají být v ČR vydávány platební karty, musí splňovat jisté náležitosti dle normy pod označením ISO 3554. Ta stanovuje rozměry a materiál, ze kterého mohou být karty vyrobeny. Na zadní straně nesmí chybět magnetický kroužek, který za prvé umožňuje identifikaci majitele dané karty a za druhé obsahuje servisní kódy, které při transakci dávají informaci o přípustnosti použití karty. Dále se na zadní straně vyskytuje podpisový vzor. (Šenkýřová a kol., 2010)

Na přední neboli lícové straně je nutné, aby se vyskytovaly údaje jako jsou:

- kdo je vydavatelem platební karty,
- do jakého systému daná platební karta spadá,
- platnost platební karty (tuzemská, mezinárodní),
- číslo platební karty,
- období platnosti platební karty,
- jméno majitele karty. (Šenkýřová a kol., 2010)

Šenkýřová a kol. (2010) dále zmiňují, že některé platební karty mají na přední straně hladký tisk. To se týká takových karet, které jsou používány pouze k elektronickým operacím. V případě, kdy jsou využívány i k bezhotovostnímu placení, vyskytuje se na nich reliéfní písmo umožňující použití mechanického snímače. Mechanický snímač otiskne na účtenku údaje vytvořených právě reliéfním písmem.

Druhy platebních karet

Schlossberger (2012) uvádí spoustu druhů platebních karet, které se dají třídit z několika hledisek. Dle způsobu zpracování lze určit 3 druhy. Těmi jsou charge karty, debetní a kreditní platební karty. **Charge karty** umožňují svému majiteli nákup služeb či zboží, kdy k zúčtování dochází až po nějaké době. Právě proto se také nazývají kartami s odloženou splatností. Vydavatel tedy kryje všechny výdaje a po nějaké době zašle všechny transakce s celou peněžní částkou držitelům k úhradě.

Kreditní karty umožňují čerpat úvěr bez předem známého účelu a jsou vhodné k uhrazení nečekaných výdajů, pokud daný jedinec nemá případnou finanční rezervu. Při jejím používání neplatí držitel svými penězi na bankovním účtu. Ovšem při překročení bezúročného období se může používání kreditních karet jednoznačně prodražit. (Blažek & Vrabcová, 2019)

Jílek (2013) dodává, že kreditní karty byly dříve vydávány pouze takovým klientům, které banka na základě jejich historie a výše příjmu uznala za vhodné. Dnes jsou na požádání vydány téměř komukoli. V ČR činí úroková míra za pozdní splacení úvěru 15-30 %.

Jak Schlossberger (2012) konstatuje, majitel **debetní karty** čerpá při placení své vlastní peníze a je důležité, aby se nedostal do tzv. nepovoleného debetního zůstatku. To by mělo zásadní vliv na likviditu banky. Blažek a Vrabcová (2019) v souvislosti s debetními kartami zdůrazňují, že s jejich využíváním se pojí výhody jako jsou nízké náklady na pořízení a dále v případě odcizení/ztráty jejich snadné zablokování.

Bankovní platební karty jsou nejčastější a jak z názvu vyplývá, vydavatelem je samotná banka. **Nebankovní platební karty** jsou vydávány nebankovními institucemi. Dle prostorové použitelnosti lze dále karty rozlišovat na tuzemské a mezinárodní. **Tuzemské karty** mohou být použity pouze na daném území či v síti za předem určených podmínek obchodníků. Tyto karty bývají označeny např. "Valid only in Czech Republic". **Mezinárodní karty** jsou uznávány u obchodníků po celém světě. Taková karta musí spadat pod některou z karetních asociací, které lze rozdělit na bankovní (Visa, MasterCard) a nebankovní (American Express, Diners Club, Japan Credit Bureau) asociace. Z hlediska osoby, která kartu vlastní a používá, se karty dělí na osobní a služební. **Osobní karta** je zcela logicky využívána k soukromým potřebám, zatímco **služební karta** je spojena s pracovními povinnostmi. Na základě typu použitého písma na platební kartě se rozlišují embosované karty (karty s reliéfním písmem) a karty s hladkým tiskem. **Embosované karty** lze otisknout na účtenku pomocí mechanického snímače. Používání **karet s hladkým tiskem** je omezeno a používají se pouze při nákupu elektronickým způsobem. Dle elektronické formy je možné rozlišovat **karty s magnetickým proužkem** a karty opatřené čipem. Magnetický proužek patří mezi nejčastější nosič informací a byl již zmíněn v náležitostech platební karty. **Čipové karty** mají čip strukturovaný a umístěný dle normy ISO 7816-1 až 7816-5. Platební karty Visa nebo Mastercard vydávány zeměmi EHP musí být tímto čipem opatřeny. (Schlossberger, 2012)

Jak Blažek a Vrabcová (2019) uvádějí, zabudovaný čip v platební kartě umožňuje, aby po přiložení karty na pár vteřin k terminálu došlo k přenosu dat. Schlossberger (2012) dodává, že v současné době dochází k vydávání tzv. **hybridních karet**, které mají čip i magnetický proužek.

3.2.2 Elektronické peněženky

Elektronické peněženky jsou buď čipové karty, na nichž jsou uloženy elektronické peníze, nebo se vyskytují v podobě bezkontaktních karet, mobilů či jsou vedené pouze v paměti PC. Tento rychlý platební nástroj je určen převážně k placení drobných částek. (Revenda a kol., 2014)

KB (n.d.a) definuje elektronickou peněženku jako webovou nebo mobilní aplikaci, která má schopnost se propojit s platebními kartami různých bank. Klientovi tak umožňuje platit na internetu. Vzhledem k tomu, že platby jsou ověřovány pouze pomocí hesla či e-mailu, obchodník nemá šanci se dozvědět citlivé informace o platební kartě.

Tedy hlavní výhodou, která se pojí s využíváním elektronických peněženek, je bezpečnost. Potřebné prostředky si uživatel do své elektronické peněženky dobije provedenou transakcí, aniž by sděloval své detaily bankovního účtu či platební karty třetím osobám. Uživatel tak vystavuje internetovému bezpečnostnímu riziku pouze prostředky na jeho peněžence, a nikoliv ty prostředky, které má na svém bankovním účtu. (Jansa a kol., 2016)

V této souvislosti je vhodné zmínit pojem elektronické peníze. Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku definuje elektronické peníze jako peněžní hodnotu, která:

- představuje pohledávku vůči subjektu, kterým byla vydána,
- je uchovávána v elektronické podobě,
- je za účelem provádění platebních operací vydávána proti přijetí peněžních prostředků,
- není přijímána osobou, kterou byla vydána.

Elektronické peníze jsou tedy určitou virtuální hodnotou, která je dostatečně konkrétní na to, aby se dala přijmout jako platidlo. (Jansa a kol., 2016)

Tyto elektronické peníze mohou být vydávány nebankovními institucemi, a to pouze do výše přijatých peněz. V EU jsou elektronické peníze regulovány. (Revenda a kol., 2014)

Jansa a kol. (2016) zmiňují, že nejznámější platební službou po celém světě, která využívá právě tyto elektronické peníze, je služba PayPal. KB (n.d.a) upozorňuje, že dnes jako náhrada elektronických peněženek slouží mobilní platební aplikace jako ApplePay a GooglePay.

Jak ČSAS (n.d.) dodává, klientovi nestačí pouze stáhnout ApplePay nebo GooglePay, aby bylo možné platit mobilním zařízením či chytrými hodinkami bezkontaktně. Dané

zařízení musí být vybaveno technologií NFC, která mu umožňuje jednoduše, rychle, a hlavně bezpečně zaplatit. Ke komunikaci dochází v blízké vzdálenosti mezi vysílačem (např. platebním terminálem) a čipem. To znamená, že aby mohlo dojít ke komunikaci, musí být obě zařízení v těsné blízkosti. Platební terminál posléze vytvoří elektromagnetické pole, přes které dojde mezi ním a daným zařízením k předání potřebných dat.

KB (n.d.b) zdůrazňuje, že nahrání platební karty do mobilního zařízení či chytrých hodinek je bezpečné, protože citlivé údaje z platební karty se nikde neukládají. ApplePay k ověření totožnosti při placení využívá biometrické funkce jako jsou Touch ID či Face ID. S GooglePay je možné platit pouze rozsvícením obrazovky mobilního telefonu a následným přiložením k terminálu. Pokud se jedná o částku nad 500 Kč či bylo zapláceno bez odemčení již třikrát po sobě, je nutné telefon odemknout.

3.2.3 Internetové bankovníctví

Internetové bankovníctví umožňuje klientovi přístup k jeho bankovnímu účtu, a to z pohodlí domova. V dnešní době je možné jako komunikační prostředek využívat počítač, tablet či smartphone. Internetové bankovníctví dnes poskytuje každá banka, avšak rozsah jejich nabízených služeb, uživatelských prostředí či cen, se může od ostatních lišit. (CZ.NIC, n.d.)

Máče (2006) představuje služby, které internetové bankovníctví umožňuje:

- možnost zadávání pokynů bance,
- založení termínovaného vkladu,
- informování o stavu na účtu,
- informování o produktech a službách, které banka poskytuje.

Značnou výhodou je, že klient má svůj bankovní účet nepřetržitě pod kontrolou. K provedení bankovních operací uvnitř stejné banky dochází v reálném čase. Pokud dochází k realizaci platebních transakcí mezi různými bankami, k jejich provedení dojde zpravidla do následujícího dne. Vzhledem k tomu, že klient se o své bankovníctví stará sám, je internetové bankovníctví i cenově dostupnější. Ovšem při jeho používání je zapotřebí dbát na zvýšené opatrnosti vzhledem k hackerům, kteří se do něj snaží získat přístup. (CZ.NIC, n.d.)

3.2.4 Mobilní bankovníctví

Máče (2006) definuje tři způsoby komunikace s bankou prostřednictvím mobilního telefonu:

- SMS banking – komunikace mezi bankou a klientem probíhá pomocí SMS zpráv, které jsou napsány v přesně nadefinovaném formátu,
- SIM Toolkit – technologie, která zajišťuje šifrování SMS zpráv mezi bankou a klientem,
- WAP banking – jedná se o kombinaci internetového a telefonního bankovníctví, která spočívá v komunikaci po internetu, a to prostřednictvím WAP protokolu, klient tak na svém telefonu má speciálně upravený formát webových stránek, které mu umožňují ovládání jeho účtu.

Nejnovější formou je tzv. SMART banking, kdy komunikace mezi bankou a jejím klientem probíhá prostřednictvím smartphonů či tabletů s operačním systémem Android/iOS. Do těch je posléze nainstalovaná konkrétní bankovní aplikace. (MONETA Money Bank, n.d.a)

Chen (2020) definuje mobilní bankovníctví jako službu, která slouží k provádění finančních transakcí na mobilním zařízení. Výhodou pro klienta je stejně jako u internetového bankovníctví možnost kontrolovat svůj bankovní účet kdykoli a kdekoli. Avšak podmínkou je připojení k internetu. V současnosti bankovní instituce nabízí působivé mobilní aplikace, které klientům umožňují např. převádět své peněžní prostředky okamžitě, vkládat šeky, platit za zboží, hledat bankomaty apod.

Mobilní bankovníctví bývá navrženo tak, aby umožňovalo hlavně rychlý a jednoduchý přístup k základním bankovním službám. Klient tak může snadno provádět platby, kontrolovat svůj dostupný zůstatek či historii platebních transakcí. Ovšem základním kamenem úrazu bývá nepřehlednost toho, jaké všechny služby jsou bankou v mobilním bankovníctví poskytovány. Neustále dochází k rozšiřování nabízených funkcí a bankovní instituce se do nich snaží zavádět i takové funkce, které byly dříve dostupné pouze na PC. Hlavní výhodou mobilního bankovníctví je poskytování tokenizovaných a virtuálních platebních karet. Klient tak může zaplatit za zboží či služby bez fyzické přítomnosti platební karty. Dalším způsobem zaplacení, které trvá pár vteřin, může být naskenování QR kódu prostřednictvím mobilního fotoaparátu. V budoucnosti bude hrát klíčovou roli v mobilním bankovníctví i umělá inteligence. (iDNES.cz, 2023)

Bezpečnost mobilního bankovníctví je mnohem na vyšší úrovni než u internetového, protože používá nový typ autentizace pomocí biometrie či PINu, které jsou použité k šifrování přenášených dat. (iDNES.cz, 2023)

ČSOB (n.d.) v souvislosti s bezpečností na svých webových stránkách uvádí devatero pro bezpečné internetové bankovníctví, které lze vztáhnout i na to mobilní. Doporučuje používání bezpečných počítačů či jejich mobilní aplikace v případech, kdy je klient na cestách. Apeluje, aby si chránil své přihlašovací údaje a využíval speciální elektronické správce hesel. Dále doporučuje, aby používal dostatečně silná hesla a stahoval/aktualizoval aplikace jen z oficiálních zdrojů. Nenechával svůj mobilní telefon bez dozoru a měl na něm nastavený zámek displeje. Z důvodu, aby se nedostal na tzv. phishingovou stránku, doporučuje vyťukávání adresy ručně do vyhledávače internetového prohlížeče. Klient by neměl otevírat podezřelé e-maily a soubory vybízející ho k zaslání údajů o kartě, hesel atd. Měl by pravidelně kontrolovat historii plateb a nezanedbávat čtení bankovních zpráv. Poslední opatření se týká klientů, kteří používají čipovou kartu. Tu by měly uchovávat na bezpečném místě a chránit svůj PIN a PUK.

3.2.5 Platební brány

Platební brána slouží k rychlému, bezpečnému a snadnému placení na internetu. Využívá bezpečnostní systém s názvem 3D Secure týkající se plateb provedených kartou. K zaplacení lze využít kartu VISA nebo MasterCard. Využívání platební brány je vhodné zejména pro takové internetové obchodníky, kteří chtějí přijímat online platby za jejich poskytnuté služby. Základní výhodou pro klienta je, že při placení není omezován z časového ani z místního hlediska. Jedinou podmínkou je připojení k internetu. Zaplacení probíhá tak, že kupující si na internetových stránkách vybere daný produkt a následně je přesměrován na stránku platební brány. Tam je nutné zadat údaje ze své platební karty, aby mohla být platba provedena. Po zaplacení je kupující vrácen zpět na stránky internetového obchodníka. (MONETA Money Bank, n.d.b)

GoPay (n.d.) uvádí, že u platební brány lze určit celkem tři fáze fungování:

- založení platby – zákazník vybere např. zaplacení pomocí platební karty, následně je přesměrován na platební bránu, po vypsání potřebných údajů a potvrzením tlačítka o zaplacení systém obdrží požadavek na platbu, který dále posílá ke schválení do daného autorizačního centra,

- autorizace platby – autorizační centrum se v této fázi rozhoduje o schválení transakce a celý proces schvalování trvá pouze pár milisekund, po schválení se kupujícímu ukáže, že má zapláceno a je mu zaslán e-mail o stavu platby, internetovému obchodníkovi je zasláno oznámení o přijaté platbě,
- vyrovnání platby – systém následně zašle peníze obchodníkovi na jeho bankovní účet dle nastavené frekvence.

3.2.6 Click to Pay

Zcela novou platební metodou, která byla vyvinuta karetní asociací Visa, Mastercard a další, je Click to Pay. Ta umožňuje rychlé a jednoduché placení na internetu. Dále se může chlubit svou bezpečností, protože při nákupu nedochází ke sdílení citlivých údajů týkajících se platební karty. Při zvolení této metody lze zaplatit na e-shopové stránce pouze jedním kliknutím. Nakupující vybere kartu, kterou chce použít a nákup dokončí na stránkách Visa potvrzením o platbě. (MONETA Money Bank, n.d.c)

Hlavní výhodou je přeskočení kroku jako je vypisování čísla platební karty apod. Začátek s Click to Pay je jednoduchý, lze jej aktivovat přes webové stránky společnosti Visa, při prvním nákupu nebo v internetovém či mobilním bankovníctví. (BrandVoice, 2022)

4 Výhody a nevýhody bezhotovostního placení

Bezhotovostní placení nabízí hlavně jednoduchost. Starosti klienta ohledně nošení objemné peněženky či čekání ve frontě na výběr hotovosti z automatu opadnou. Lidé mají lepší přehled o svých výdajích, protože všechny uskutečněné transakce jsou zaznamenány. U bezhotovostního placení je možné zaplatit přesnou částku a jedinci se nemusí zdržovat přepočítáváním drobných či čekáním na vrácení od prodáváče. To přispívá k rychlejšímu provedení platby. Další výhodou je zvýšená bezpečnost a strach z okradení již nehraje takovou roli. (Ramya a kol., 2017)

Hlavní výhodou u NFC platby je, že ke svému provozu není omezena elektřinou, Wi-Fi připojením či mobilními daty. (ČSAS, n.d.)

Rogoff (citovaný v Lipovské, 2018) zmiňuje další výhodu tentokrát v souvislosti s hygienickým aspektem. U bezhotovostního placení se lidé nemusí obávat bakterií, které se při používání bankovek a mincí přenášejí.

Jak Ramya a kol. (2017) uvádějí, největší hrozbou u bezhotovostního placení je riziko krádeže identity, kdy lidé čelí různým hackerským útokům.

Za podvodná jednání, kterých mohou být klienti oběťmi, lze dle Blažka a Vrabcové (2019) označit např.:

- phishing – šíří se podvodnými e-maily či přesměrováním na falešné webové stránky, kdy cílem je získat od klienta důvěrné informace,
- pharming – pomocí speciálních počítačových programů, které jsou schopné přesměrovat klienta na falešné webové stránky, se útočník snaží získat přístupové údaje klienta do jeho internetového bankovníctví,
- skimming – proces, při kterém útočník zkopíruje od nic tušícího majitele karty informace, které se vyskytují v magnetickém proužku právě jeho karty, a nahraje je na padělek.

Král (2015) zmiňuje, že velmi často dochází ke krádeži dat z databází kvůli jejich nedostatečnému zabezpečení finanční institucí. Útočník tak získané citlivé informace může prodávat dále.

Dle teoretiků, kteří se zabírají tématem behaviorálních financí, lze u některých jedinců platících bezhotovostně pozorovat tendence více utrácet. Argumentují tím, že bolest odchodu finančních prostředků je vnímána intenzivněji, pokud je platba provedena

v hotovosti. Další nevýhodou je možnost vybití mobilního telefonu. Problém nastává, když jím chce člověk zaplatit a nemá jiné nástroje, které by mu umožnily platbu provést. (Ramya a kol., 2017)

4.1 Bezhotovostní společnost

Duignan (2023) definuje bezhotovostní společnost jako společnost, ve které byla zrušena veškerá hotovost, tj. bankovky a mince. V takové ekonomice je tedy možné platit pouze bezhotovostním způsobem.

Jak Sivá (2018) uvádí, existují i jisté myšlenky o zavedení takové bezhotovostní společnosti, která sice zruší bankovky, ale zachová si mince pro uskutečnění malých plateb.

Od nástupu internetu nabývají digitální platby na síle a mnoho podniků se vydává na bezhotovostní cestu. Bodem zlomu byla globální pandemie koronaviru, která se jednoznačně podílela na nárůstu bezhotovostních plateb. (Tennant, 2021)

Tlak na zavádění digitalizovaných služeb je vytvářen jak ze strany mladších klientů, tak ze strany starších 40 let. V obchodních bezkontaktních platbách je ČR jedničkou v celé Evropě. (BrandVoice, 2022)

V současnosti je nejbližší bezhotovostní společnosti Švédsko. Hotovostní platby jsou využívány v méně než 15 % platebních transakcích a celkově jejich hodnota tvoří zhruba 1 % HDP. (Duignan, 2023)

Jednotlivé země spějí k bezhotovostním společnostem, avšak je zcela nutné, aby hotovost byla v menší míře zachována jako záloha. Toto opatření by vedlo k vytvoření silného a odolného systému. (Petříček, 2023)

4.1.1 Následky implementace

Výhody související s bezhotovostní společností jsou jasné. Její zavedení by vedlo k úspoře času a nákladů. Podniky by se nemusely zabírat činnostmi jako jsou přepočítávání a kontrola hotovosti. Vláda by nemusela vynakládat výdaje na tisk papírových bankovek. (Duignan, 2023)

Lipovská (2018) informuje o existenci líbivého argumentu, že zavedení bezhotovostní ekonomiky pomáhá bojovat proti šedé ekonomice a navyšovat tak daňové příjmy. Nicméně daleko účinnějším řešením je stále transparentní daňový systém, který

nezpůsobuje zaměstnancům a zaměstnavatelům nepřiměřenou daňovou zátěž. Případné zrušení hotovosti by se muselo týkat všech existujících měn. Pokud by se např. Švédsko stalo bezhotovostní ekonomikou, mohly by se ve stínové ekonomice začít využívat jiné existující měny jako jsou eura, dolary apod. Pokud by ze světa zmizela veškerá hotovost, neformálním platidlem by se mohly stát směnky, zlato či jakýkoli jiný prostředek směny uznávaný společností.

Mnoho ekonomů je toho názoru, že pokud by došlo k zavedení bezhotovostní ekonomiky autoritativním způsobem, mohlo by dojít ke ztrátě svobody a narušení základních principů, na kterých demokracie funguje. (Sivá, 2018)

Lipovská (2018) také varuje, že zavedení bezhotovostní společnosti představuje nebezpečnou změnu, která by umožňovala stále výraznější omezování každodenní svobody obyvatel. Vzhledem k tomu, že stát by měl přehled nad veškerými proběhnutými transakcemi občanů, mohl by některé z nich začít omezovat.

Duignan (2023) zmiňuje závažnost drobných technologických závad, které by mohly mít za následek zablokování přístupu k finančním prostředkům. Systémové poruchy způsobené vlivem přírodních katastrof nebo hackerské útoky by mohly ohrozit fungování ekonomiky.

Tandapany (2020) vnímá přechod na bezhotovostní společnost vůči občanům, kteří nemají založený běžný bankovní účet, vyloženě jako diskriminační chování. Dle něj není tato změna určená pro všechny. McGufficke (2023) v souvislosti s diskriminačním chováním uvádí, že jedinci se v takové ekonomice stávají závislými na finančních institucích. Ty by mohly některým lidem právě z diskriminačních důvodů omezovat poskytování svých finančních služeb.

V rámci uchování anonymity je nutno upozornit i na možnosti odlišného chování k různě bohatým jedincům. Existují určité obavy, že bohatí lidé si svoji anonymitu zachovají, zatímco průměrným občanům s běžným bankovním účtem se bude do jejich soukromí zasahovat. Upozorňuje také na zvýšené riziko krádeže identity, převzetí účtu, úniky dat a v neposlední řadě na podvodné transakce. (Marria, 2018)

Pro některé lidi je hotovost vše, co znají a možná také to jediné, k čemu mají přístup. Lidé s nižšími příjmy a senioři by mohli být s přechodem na bezhotovostní společnost negativně ovlivněni. (Tennant, 2021)

Během hospodářské krize by si klienti běžných účtů nemohli chránit své peníze před zápornými úrokovými sazbami. V Japonsku centrální banka v boji proti recesi nebo deflaci zavedla záporné úrokové sazby, což soukromým bankám umožňovalo svým klientům za držbu jejich peněz účtovat poplatky. (Duignan, 2023)

Jak Lipovská (2018) uvádí, záporná úroková sazba v bezhotovostní společnosti není nic jiného než daň, která byla uvalena na peněžní prostředky uložených na bankovních účtech. Zavedení těchto sazeb by vedlo ke značnému poklesu úspor, neboť lidé by nechtěli, aby jejich peníze neustále podléhaly dani, které se nelze vyhnout.

5 Dotazníkové šetření

V této části dojde k rozboru provedeného dotazníkového šetření metodou analýzy. Cílem bude zhodnotit využívání vybraných nástrojů bezhotovostního platebního styku respondenty na území ČR. Dalším cíleným požadavkem bude určit hlavní přínos bezhotovostního placení a zjistit, jak se respondenti stavějí k zavedení bezhotovostní ekonomiky.

V rámci praktické části byly stanoveny tři výzkumné otázky:

Výzkumná otázka č. 1: Jak se věk a úroveň vzdělání respondentů promítají do jejich využívání bezhotovostních platebních nástrojů?

Výzkumná otázka č. 2: Jaké jsou hlavní důvody, kvůli kterým respondenti upřednostňují bezhotovostní platební styk?

Výzkumná otázka č. 3: Jaké věkové skupiny nejvíce nesouhlasí se zavedením bezhotovostní ekonomiky?

V závěru praktické části budou shrnuty získané poznatky a zodpovězeny výzkumné otázky. Poslední kapitola se bude věnovat diskuzi k výsledkům.

5.1 Metodika

Dotazník byl vytvořen prostřednictvím Microsoft Forms a byl rozeslán v elektronické podobě prostřednictvím e-mailu, sociálních sítí a WhatsAppu. Sběr dat probíhal od 30. 1. do 3. 2. 2024. Jediným kritériem pro vyplnění dotazníku byl věk v rozmezí od 15 do 65+ let. Celkem se do výzkumu zapojilo 200 respondentů. Jejich odpovědi byly anonymní. Získaná data byla následně zpracována pomocí programu Excel.

Dotazník bylo možné rozdělit celkem do tří hlavních částí. Jeho první segment se věnoval získání základních informací o respondentech. Rozsáhlejší oddíl se zabýval nástroji bezhotovostního styku, jejich preferencí a mírou využívání. Další položené otázky v této části se snažily zjistit výhody tohoto způsobu placení. Poslední úsek se soustředil na koncept bezhotovostní ekonomiky.

Dotazník obsahoval celkem 11 uzavřených otázek.

První dvě otázky se týkaly věku a nejvyššího dosaženého vzdělání. Ve spojení se získanými poznatky z jiných otázek bylo možné zkoumat, zda tyto faktory, věk a vzdělání, mají zásadní vliv na platební chování a postoje dotázaných jedinců.

U třetí otázky bylo požadováno, aby dotázaní jedinci seřadili čtyři uvedené možnosti dle svých preferencí. U dvou otázek měli respondenti možnost vybrat více než jednu odpověď, přičemž u jedné z nich bylo zapotřebí vybrat tři. Na poslední otázku mohli odpovědět pouze ti, kteří souhlasili s tou předchozí.

5.2 Interpretace výsledků

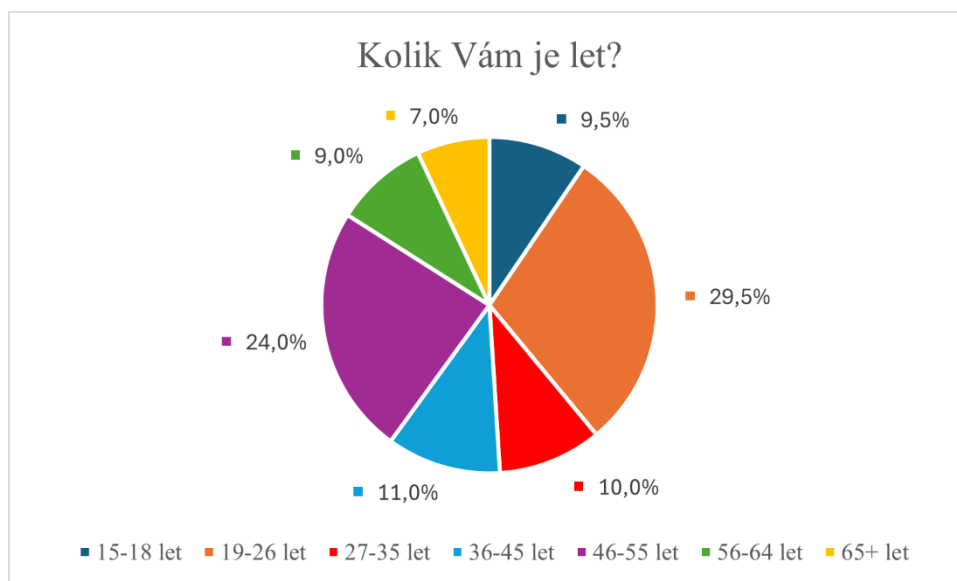
V této části budou prezentovány celkové výsledky získané provedeným dotazníkovým šetřením a porovnávány odpovědi jednotlivých skupin vzájemně mezi sebou.

Otázka č. 1: Kolik Vám je let?

- 15-18
- 19-26
- 27-35
- 36-45
- 46-55
- 56-64
- 65+

Na obrázku 1 je vyobrazeno procentuální zastoupení daných věkových skupin. Respondenti spadají nejčastěji do věkových kategorií od 19-26 a 46-55 let. Lidí z věkové kategorie 65+, tj. seniorů, je nejméně a jejich podíl na celkovém počtu činí pouhých 7 %. Ostatní věkové kategorie obsahují téměř shodné počty lidí. Nepoměr respondentů je v tomto případě zřejmý.

Obrázek 1: Věkové rozložení respondentů

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 2: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- **Základní vzdělání**
- **Středoškolské vzdělání ukončené učňovskou zkouškou**
- **Středoškolské vzdělání ukončené maturitou**
- **Vyšší odborné vzdělání**
- **Vysokoškolské vzdělání**

Nejvíce respondentů má středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou, viz obrázek 2. Významný podíl tvoří také dotázaní jedinci s již dosaženým vysokoškolským vzděláním.

Obrázek 2: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

V tabulce 1 jsou lidé rozříděni na základě vzdělání a věku. Dotázaní jedinci spadající do věkové kategorie od 19-26 let nejčastěji volili středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou. Přesně 70 % lidí ve věku od 27-35 let má vysokoškolské vzdělání.

Tabulka 1: Výše dosaženého vzdělání dle věku (v %)

	15-18	19-26	27-35	36-45	46-55	56-64	65+
ZŠ	100,0	8,5	0,0	0,0	0,0	0,0	7,1
SŠ (učňovská zk.)	0,0	3,4	10,0	4,5	14,6	22,2	0,0
SŠ (maturitní zk.)	0,0	76,3	20,0	36,4	33,3	33,3	64,3
VOŠ	0,0	3,4	0,0	22,7	6,3	11,1	0,0
VŠ	0,0	8,5	70,0	36,4	45,8	33,3	28,6

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 3: Seřad'te možnosti placení v kamenných obchodech dle Vaší preference:

- **QR kódy**
- **Hotovost**
- **ApplePay/GooglePay**
- **Platební karty**

Při požádání respondentů o seřazení možností placení v kamenných obchodech dle jejich preference se platební karty umístily na nejvyšší příčce. Po nich postupně následovaly tři zbývající nástroje v tomto pořadí: hotovost, ApplePay/GooglePay a QR kódy.

Tabulka 2: Preference využívání platebních nástrojů (v %)

	1. volba	2. volba	3. volba	4. volba
1. Platební karty	53,5	37,5	6,0	3,0
2. Hotovost	17,0	44,5	24,5	14,0
3. ApplePay/GooglePay	28,5	8,5	19,5	43,5
4. QR kódy	1,0	9,5	50,0	39,5

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Při detailnějším zkoumání údajů z tabulky 2 lze dospět k pozoruhodným zjištěním. Společně s tím je možné zjistit, proč se dané nástroje v celkovém posouzení umístily právě takto. Celkem 83 % respondentů platí při první volbě bezhotovostně. Platební karta je na prvním místě z toho důvodu, protože většina lidí by s ní zaplatila v prvním či druhém případě. Pro zaplacení v kamenné prodejně by ji vybralo 53,5 % z celkově dotázaných jako svou první volbu a dalších 37,5 % jako druhou. Hotovost je na první místo volena méně často než ApplePay/GooglePay. Na druhou stranu až 44,5 % z celkového počtu respondentů by hotovost využilo v situaci, pokud by jimi první preferovaný způsob platby nebyl obchodníkem podporován. Jako třetí volbu by hotovost zvolilo 24,5 % lidí. Je tedy zřejmé, proč po platební kartě následuje samotná hotovost. Platba pomocí smartphonu či chytrých hodinek je jako první volba preferována téměř 30 % respondentů. Vzhledem k tomu, že 43,5 % lidí by využilo NFC platby až v krajním případě, umístil se tento způsob zaplacení až na třetím místě. Není překvapivé, že platba pomocí QR kódu se umístila jako poslední. Přesně polovina jedinců by využila tento nástroj až v třetím případě a téměř 40 % respondentů tento instrument preferuje ze všech uvedených nejméně.

Tabulka 3: První volby využívání platebních nástrojů dle věku (v %)

	15-18	19-26	27-35	36-45	46-55	56-64	65+
Platební karty	47,4	33,9	50,0	72,7	66,7	61,1	64,3
Hotovost	15,8	5,1	30,0	13,6	20,8	22,2	35,7
ApplePay/GooglePay	36,8	61,0	20,0	13,6	8,3	16,7	0,0
QR kódy	0,0	0,0	0,0	0,0	4,2	0,0	0,0

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

V tabulce 3 jsou uvedeny údaje vztahující se k nejpreferovanějším bezhotovostním instrumentům na základě věku respondentů. Platební karta je téměř ve všech věkových skupinách nejoblíbenější. Pouze ve věkové kategorii od 19-26 let je ApplePay/GooglePay upřednostňováno před platebními kartami, kdy až 61 % těchto respondentů preferuje tuto možnost placení nejvíce. Platba hotovostí jako první možnost je zde volena nejmenším podílem respondentů v porovnání s jedinci patřících do jiných věkových kategorií. Naopak ve věkové kategorii 65+ tvoří hotovost v porovnání s ostatními skupinami významný podíl. Z této kategorie žádný respondent neuvádí ApplePay/GooglePay či QR kód jako svou první volbu. Využívání služeb ApplePay/GooglePay se na prvním místě vyskytuje mnohem více u mladších generací. Platební karta je na první místo nejčastěji vybírána respondenty z věkové kategorie od 36-45 let. Hotovost je před NFC platbami preferovanější u lidí od 27 let a dál.

Tabulka 4: První volby využívání platebních nástrojů dle vzdělání (v %)

	ZŠ	SŠ (učňovská zk.)	SŠ (maturitní zk.)	VOŠ	VŠ
Platební karty	40,0	43,8	48,9	66,7	66,1
Hotovost	16,0	37,5	15,9	8,3	15,3
ApplePay/GooglePay	44,0	18,8	35,2	25,0	15,3
QR kódy	0,0	0,0	0,0	0,0	3,4

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Na základě nejvyššího dosaženého vzdělání lze podle dat v tabulce 4 zjistit, že respondenti se střední školou ukončené učňovskou zkouškou preferují platby v hotovosti více než ostatní. Celkově je na první místo téměř ve všech případech vybírána platební karta, nejčastěji lidmi s vyšším vzděláním. U 44 % dotázaných lidí s dokončeným základním vzděláním je první volbou v největší míře platba pomocí

ApplePay/GooglePay. Platba pomocí QR kódu se na prvním místě vyskytuje pouze výjimečně, a to u jedinců s vysokoškolským vzděláním.

Otázka č. 4: Vyberte 3 výhody, které při bezhotovostním placení vnímáte jako nejdůležitější:

- **Rychlost**
- **Jednoduchost**
- **Bezpečnost**
- **Větší přehled o financích**
- **Lehká peněženka**
- **Hygiena**

S bezhotovostním platebním stykem se často pojí řada přínosů a výhod. V rámci výzkumu byli respondenti požádáni o identifikování tří hlavních výhod, které si při tomto způsobu placení nejvíce uvědomují.

Obrázek 3: Vnímané výhody při bezhotovostním placení

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Z obrázku 3 je patrné, že mezi nejčastěji zmiňované výhody patří rychlost a jednoduchost. Téměř všichni respondenti zařazují tyto atributy na první dvě příčky svého žebříčku. Dokonce 85,7 % seniorů vnímá bezhotovostní placení jako jednoduché.

Poté je nejčastěji uváděným důvodem větší přehled o financích. Tuto možnost uvádí 38,5 % respondentů. Nelze si nepovšimnout, že poměrně stejná část dotázaných jedinců výzkumu, přes 30 %, radí bezpečnost a lehkou peněženku mezi své první tři výhody.

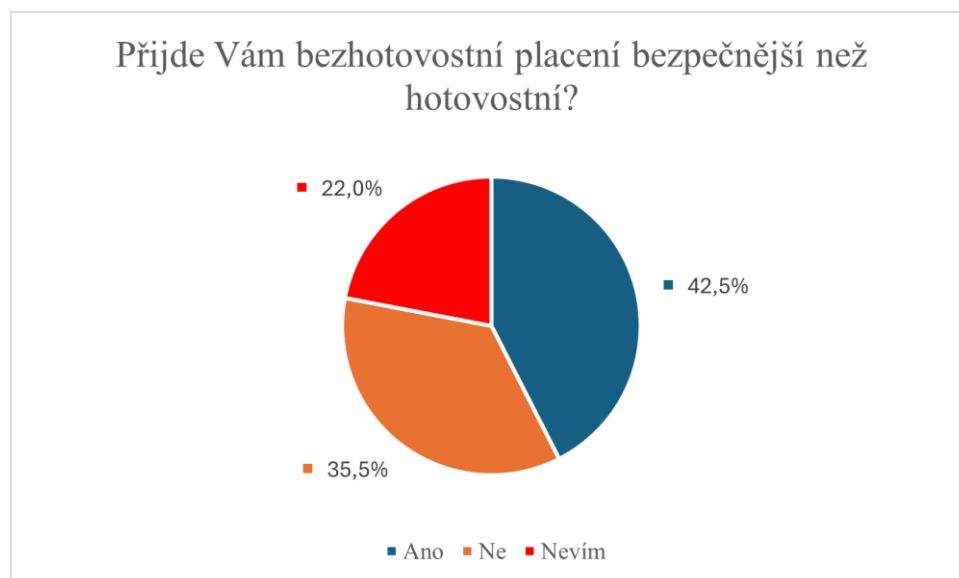
Nejméně častým důvodem pro využívání bezhotovostních plateb je označeno hygienické hledisko. Tato odpověď se objevuje u menšího počtu respondentů, což naznačuje, že pro většinu lidí není hygienický aspekt rozhodujícím faktorem.

Otázka č. 5: Přejde Vám bezhotovostní placení bezpečnější než hotovostní?

- **Ano**
- **Ne**
- **Nevím**

Z předchozí otázky týkající se výběru výhod lze upozornit na samotnou bezpečnost. Pouze 34 % z celkových dotázaných vybralo tuto odpověď jako jednu ze tří výhod, kterou si u bezhotovostního placení uvědomuje. Nicméně při konkrétním dotazu, zda je bezhotovostní platební styk bezpečnější než ten hotovostní, souhlasilo 42,5 % lidí. Tohoto údaje si lze povšimnout na obrázku 4. Dalších 35,5 % dotázaných s touto otázkou nesouhlasí a zbývajících 22 % respondentů se nedokáže rozhodnout.

Obrázek 4: Bezhotovostní platby jako bezpečnější

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

S navyšujícím se věkem od 19-64 let dochází k rostoucí tendenci pozitivnějšího nahlížení na bezpečnost u bezhotovostního placení, viz údaje v tabulce 5. K významnému skoku dochází mezi věkovými kategoriemi 46-55 a 56-64 let. Celkem 55,6 % lidí ve věku od 56-64 let vnímá bezhotovostní platební styk jako bezpečnější. U lidí spadajících do věkové kategorie od 19-26 let je tento podíl podstatně nižší a činí 37,3 %. Lze si povšimnout, že pouze u respondentů ve věkovém rozmezí od 27-35 let převažuje

negativní postoj, kdy přesně polovina z nich nesouhlasí s položenou otázkou. Také v této kategorii lze pozorovat nejnižší míru nerozhodnosti.

Tabulka 5: Bezhotovostní platby jako bezpečnější dle věku (v %)

	15-18	19-26	27-35	36-45	46-55	56-64	65+
Ano	47,4	37,3	40,0	40,9	41,7	55,6	50,0
Ne	31,6	35,6	50,0	36,4	33,3	33,3	28,6
Nevím	21,1	27,1	10,0	22,7	25,0	11,1	21,4

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Při zkoumání dat uvedených v tabulce 6 si lze povšimnout, že největší procento lidí, které považuje bezhotovostní platební styk jako bezpečný, jsou respondenti s vyšším odborným vzděláním. Naopak u lidí s vysokoškolským vzděláním je bezpečnost vnímána negativně. Až 44,1 % z nich považuje bezhotovostní placení za více nebezpečné než hotovostní.

Tabulka 6: Bezhotovostní platby jako bezpečnější dle vzdělání (v %)

	ZŠ	SŠ (učňovská zk.)	SŠ (maturitní zk.)	VOŠ	VŠ
Ano	48,0	50,0	40,9	66,7	35,6
Ne	32,0	31,3	35,2	8,3	44,1
Nevím	20,0	18,8	23,9	25,0	20,3

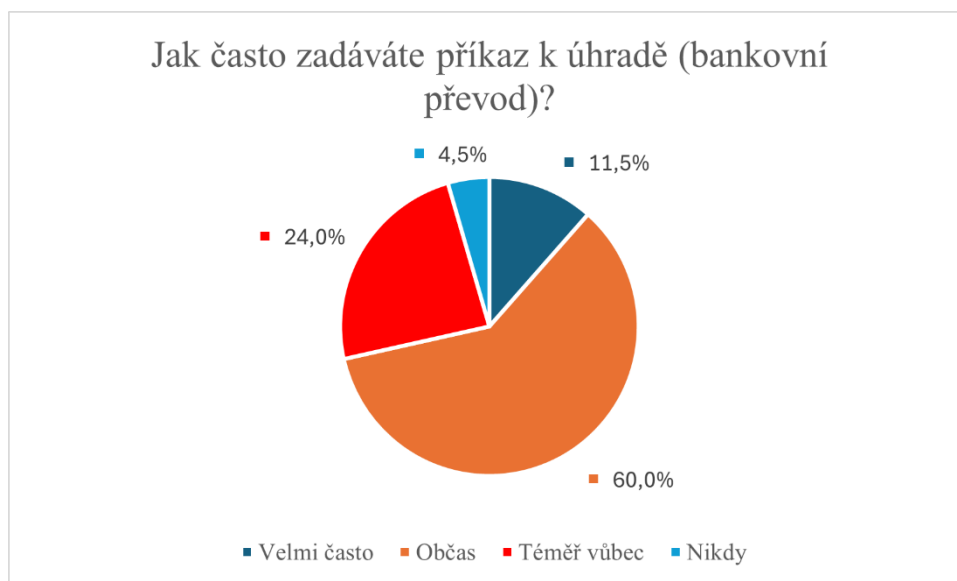
Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 6: Jak často zadáváte příkaz k úhradě (bankovní převod)?

- **Velmi často (téměř každý den)**
- **Občas (párkrát do měsíce)**
- **Téměř vůbec (max. jednou do měsíce)**
- **Nikdy**

Z údajů znázorněných na obrázku 5 je patrné, že 60 % z celkového počtu respondentů provádí tyto platební operace párkrát do měsíce. Další významný podíl dotázaných jedinců uvádí, že příkaz k úhradě téměř nezadávají, maximálně jednou za měsíc.

Obrázek 5: Frekvence zadávání příkazu k úhradě

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Z dat uvedených v tabulce 7 lze zjistit, že věková kategorie od 15-18 let obsahuje nejvíce jedinců, kteří doposud nezadali bankovní příkaz. Po ní následuje skupina respondentů ve věku od 65 a více let. V rozmezí od 27-45 let tato odpověď nebyla zaznamenána vůbec a každý jedinec v tomto věkovém rozmezí alespoň jednou bankovní převod zadal. Na velmi častém zadávání bankovních příkazů se nejvíce podílí věková skupina od 27-35 let.

Tabulka 7: Frekvence zadávání příkazu k úhradě dle věku (v %)

	15-18	19-26	27-35	36-45	46-55	56-64	65+
Velmi často	5,3	10,2	20,0	4,5	16,7	11,1	7,1
Občas	47,4	54,2	55,0	77,3	70,8	50,0	57,1
Téměř vůbec	31,6	33,9	25,0	18,2	8,3	33,3	21,4
Nikdy	15,8	1,7	0,0	0,0	4,2	5,6	14,3

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

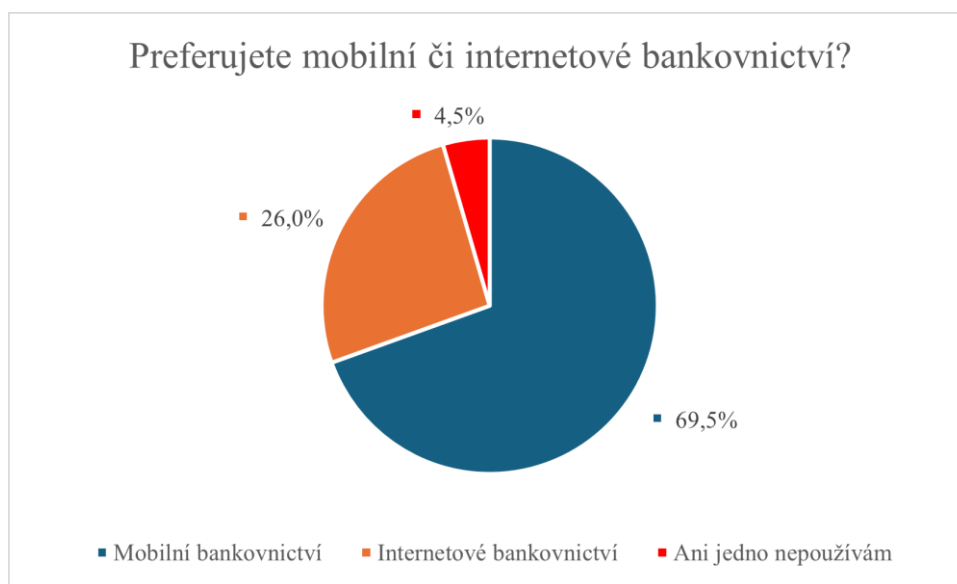
Při dalším rozboru dat dle vzdělání lze konstatovat, že ve skupině s vyšším odborným vzděláním neexistuje nikdo, kdo bankovní příkaz nikdy nezadal. U lidí s VŠ je to pouhých 1,7 %.

Otázka č. 7: Preferujete mobilní či internetové bankovníctví?

- **Mobilní bankovníctví**
- **Internetové bankovníctví**
- **Ani jedno nepoužívám**

Účelem této otázky bylo posoudit, jaký z těchto dvou typů bankovníctví respondenti více preferují.

Obrázek 6: Preference typu bankovníctví

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Z údajů na obrázku 6 vyplývá, že mobilní bankovníctví se jeví jako bezkonkurenční, neboť je upřednostňováno téměř 70 % respondentů. Pouze 9 lidí nemá zkušenosti ani s jedním typem bankovníctví, tj. 4,5 %.

Tabulka 8: Preference typu bankovníctví dle věku (v %)

	15-18	19-26	27-35	36-45	46-55	56-64	65+
Mobilní	78,9	93,2	80,0	72,7	56,3	44,4	14,3
Internetové	15,8	5,1	20,0	27,3	41,7	50,0	50,0
Ani jedno	5,3	1,7	0,0	0,0	2,1	5,6	35,7

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Data uvedená v tabulce 8 v řádku týkajícího se preference mobilního bankovníctví mají s přirůstajícím věkem od 19 let klesající tendenci. Celkem 93,2 % lidí z věkové kategorie od 19-26 let využívá převážně nějakou mobilní aplikaci poskytovanou bankou. Ve

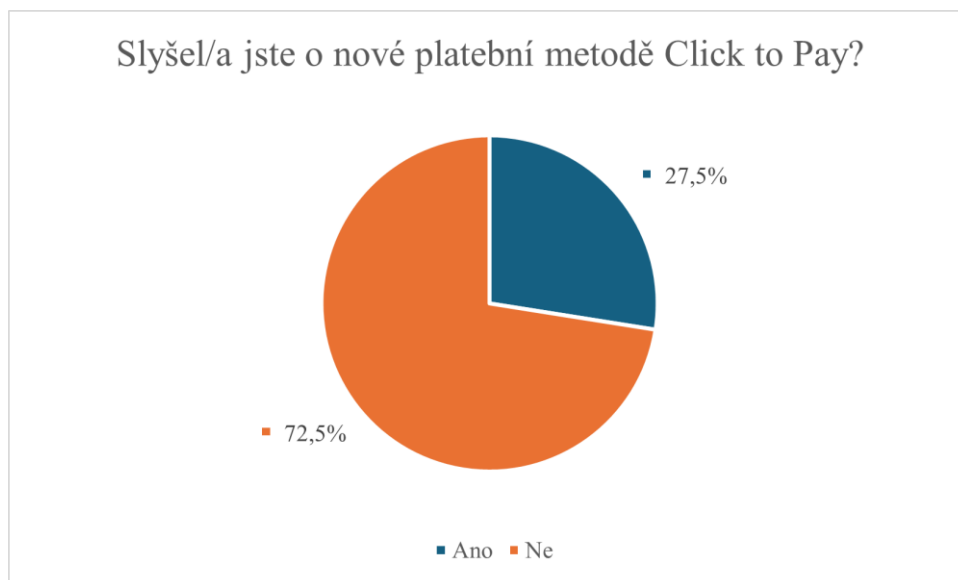
věkových kategoriích od 56-64 a 65+ let převažuje preference internetového bankovníctví. Přesně polovina respondentů z těchto dvou kategorií jej upřednostňuje. Mobilní bankovníctví je preferováno pouhými 14,3 % seniorů. Nicméně v této věkové kategorii je zaznamenán největší podíl lidí, kteří nemají zkušenost ani s jedním typem bankovníctví. Tato odpověď nebyla ani jednou zaznamenána lidmi ve věku od 27-45 let.

Otázka č. 8: Slyšel/a jste o nové platební metodě Click to Pay?

- **Ano**
- **Ne**

Na obrázku 7 je vyobrazeno, kolik procent respondentů ví o existenci relativně nové platební metody Click to Pay. Jak je z grafu patrné, jedná se pouze o 27,5 % respondentů.

Obrázek 7: Informovanost o Click to Pay

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Údaje v tabulce 9 znázorňují informovanost dle věkového kritéria. Povědomí o Click to Pay má nejvíce skupina respondentů ve věkovém rozmezí od 27-35 let následovaná lidmi ve věku od 46-55 let. Ostatní věkové kategorie jsou méně obeznámené, kdy podíl respondentů se pohybuje kolem 20 %. Starší respondenti tedy oproti těm mladším nezaostávají a jsou informováni na obdobné úrovni.

Tabulka 9: Respondenti informovaní o Click to Pay dle věku (v %)

Věk	15-18	19-26	27-35	36-45	46-55	56-64	65+
Podíl respondentů	21,1	22,0	50,0	22,7	33,3	22,2	21,4

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Dle dat v tabulce 10 lze konstatovat, že lidé s vystudovanou VŠ a VOŠ jsou informovaní nejvíce. Dotázaní jedinci se středoškolským vzděláním mají nehledě na typu zkoušky k ukončení studia stejné povědomí o této platební metodě.

Tabulka 10: Respondenti informovaní o Click to Pay dle vzdělání (v %)

Vzdělání	ZŠ	SŠ (učňovská zk.)	SŠ (maturitní zk.)	VOŠ	VŠ
Podíl respondentů	20,0	25,0	25,0	33,3	33,9

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 9: Byl/a byste pro možnost zavedení bezhotovostní společnosti?

- Ano
- Ne

Obrázek 8: Zavedení bezhotovostní společnosti

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Získaným poznatkem je, že přesně 79 % oslovených respondentů nesouhlasí s konceptem zavedení bezhotovostního prostředí, viz obrázek 8.

Tabulka 11: Respondenti akceptující bezhotovostní společnost dle věku (v %)

Věk	15-18	19-26	27-35	36-45	46-55	56-64	65+
Podíl respondentů	31,6	27,1	50,0	4,5	8,3	16,7	14,3

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Z dat v tabulce 11 je možné zjistit, v jaké míře dle věkového kritéria souhlasí respondenti se zavedením bezhotovostní společnosti. Přesně polovina respondentů ve věku od 27-35

let je pro implementaci bezhotovostního modelu, u ostatních věkových kategorií je tento podíl nižší. Mladší respondenti, kterým je méně než 27 let, daleko více souhlasí se zrušením veškeré hotovosti než lidé ve věku od 36 let a dál. Pouhých 14,3 % seniorů s nastolením bezhotovostní ekonomiky souhlasí. Nejméně s implementací této společnosti souhlasí dotázaní lidé ve věku od 36-45 a 46-55 let.

Tabulka 12: Respondenti akceptující bezhotovostní společnost dle vzdělání (v %)

Vzdělání	ZŠ	SŠ (učňovská zk.)	SŠ (maturitní zk.)	VOŠ	VŠ
Podíl respondentů	32,0	18,8	20,5	8,3	20,3

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Uvedené údaje v tabulce 12 prezentují postoje k zavedení bezhotovostního prostředí dle nejvyššího dosaženého vzdělání. V tomto případě nejvíce se zrušením hotovostního oběhu v ekonomice souhlasí respondenti se základním vzděláním. Naopak nejvíce s implementací bezhotovostní společnosti nesouhlasí lidé s vyšším odborným vzděláním.

Otázka č. 10: Vnímáte nějaké nevýhody spojené se zavedením bezhotovostní společnosti?

- **Vnímám**
- **Nevnímám**

Na obrázku 9 je vyobrazeno procentuální zastoupení respondentů dle vnímání nevýhod při zavedení bezhotovostního prostředí. Celkem 77 % respondentů má obavy ohledně možných nepříznivých dopadů, které by mohlo odstranění hotovostního oběhu v ekonomice přinést. Zbývajících 23 % nespatřuje žádná negativa z přechodu na tento typ společnosti.

Obrázek 9: Vnímání nevýhod u bezhotovostní společnosti

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Nicméně 12,5 % z celkového počtu respondentů nevnímá žádné nevýhody spojené se zavedením bezhotovostní společnosti, ale přesto s realizací pouze bezhotovostních plateb nesouhlasí. Naopak 10,5 % respondentů si rizika uvědomuje, a i přesto s bezhotovostním prostředím souhlasí. V tomto případě je zajímavé poukázat na věkové rozložení respondentů.

Ti, kteří nespatřují negativa a současně nesouhlasí se zavedením bezhotovostní společnosti, jsou nejčastěji lidé ve věku od 46-55 let. Naopak respondenti ve věku od 27-35 let jsou právě těmi, kteří nejčastěji souhlasí se zrušením mincí i bankovek, i když si jsou vědomi veškerých nevýhod spojených s vymizením hotovostního oběživa.

Pokud se má na tuto problematiku nahlížet z hlediska nejvyšší úrovně dosaženého vzdělání, lze zjistit, že lidé se základním vzděláním nejčastěji vybírají variantu zavedení bezhotovostní společnosti i přes veškerá rizika s ní spojená. Jedinci s vyšším odborným vzděláním se nejvíce podílí na názoru, že by bezhotovostní ekonomiku neimplementovali i přesto, že si žádná negativa neuvědomují.

Otázka č. 11: Vyberte nevýhody, které vnímáte se zavedením bezhotovostní společnosti:

- **Sociálně slabší a senioři by byli negativně ovlivněni**
- **Konec anonymity (odhalení soukromých informací úřady-
možnost vidět, za co jedinec často utrácí)**
- **Ztráta svobody (kontrola nad finančním chováním a následné
omezování některých transakcí)**
- **Omezování z diskriminačních důvodů**
- **Technologické závady (mohly by ohrozit fungování
ekonomiky)**
- **Záporné úrokové sazby (skrytá daň uvalená na finanční
prostředky během hospodářské krize)**

V poslední části dotazníkového šetření měli respondenti možnost zaškrtnout veškeré nevýhody, které se zavedením bezhotovostní společnosti vnímají. Tj. mohli vybrat více uvedených možností. Tato otázka se zobrazila pouze těm, kteří v té předchozí vybrali odpověď “Vnímám”. Celkový počet respondentů, kteří odpovídali na tuto otázku, je 154.

Obrázek 10: Vnímané nevýhody spojené s implementací bezhotovostního prostředí

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Jaké nevýhody spojené s bezhotovostní společností vnímají respondenti nejvíce, znázorňuje obrázek 10. Nejčastější důvod proti zavedení bezhotovostní společnosti se týká sociálně slabších a seniorů, kteří by byli touto změnou negativně ovlivněni.

Celkem 66,2 % těchto respondentů si uvědomuje závažnost technologických závad. Obavy týkající se ztráty svobody a konci anonymity jsou vybírány jedinci procentuálně

na obdobné úrovni. Riziko spojené s omezením práv vnímá 51,9 % respondentů. Negativa týkající se omezování z diskriminačních důvodů a záporných úrokových sazeb jsou vnímána zřídka.

Tabulka 13: Vnímané nevýhody dle věku (v %)

	15-18	19-26	27-35	36-45	46-55	56-64	65+
Sociálně slabší a senioři by byli negativně ovlivněni	61,5	81,8	94,1	94,1	82,9	60,0	61,5
Konec anonymity	61,5	34,1	64,7	47,1	60,0	60,0	46,2
Ztráta svobody	38,5	40,9	64,7	58,8	65,7	46,7	46,2
Omezování z diskriminačních důvodů	0,0	15,9	17,6	11,8	11,4	20,0	30,8
Technologické závady	69,2	77,3	88,2	64,7	62,9	33,3	46,2
Záporné úrokové sazby	38,5	13,6	35,3	11,8	5,7	20,0	23,1

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Lidé ve věku od 27-45 let si procentuálně nejvíce uvědomují rizika spojená se sociálně slabšími a staršími lidmi, viz údaje v tabulce 13. Mladí lidé ve věku od 15-18 let jsou jedinou skupinou, která si nevýhodu spojenou s diskriminací neuvědomuje vůbec. Lidé ve věkovém rozmezí od 15-26 let si podstatně méně v porovnání s ostatními věkovými skupinami uvědomují nevýhodu spojenou se ztrátou svobody. Technologických závad si jsou respondenti od 56 a více let oproti těm mladším vědomi v menší míře.

Pokud se na tyto nevýhody nebude nahlížet dle věkového kritéria, ale z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání, bude možné dojít k dalším zajímavým zjištěním.

Tabulka 14: Vnímané nevýhody dle vzdělání (v %)

	ZŠ	SŠ (učňovská zk.)	SŠ (maturitní zk.)	VOŠ	VŠ
Sociálně slabší a senioři by byli negativně ovlivněni	63,2	58,3	80,3	100,0	85,7
Konec anonymity	57,9	75,0	36,4	50,0	61,2
Ztráta svobody	36,8	50,0	48,5	62,5	61,2
Omezování z diskriminačních důvodů	10,5	16,7	13,6	12,5	18,4
Technologické závady	63,2	41,7	68,2	50,0	73,5
Záporné úrokové sazby	31,6	8,3	13,6	12,5	20,4

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Tabulka 14 obsahuje údaje, ze kterých vychází, že všichni respondenti s VOŠ, kteří vnímají nevýhody u bezhotovostní společnosti, si dělají obavy o sociálně slabší a starší respondenty. Ukončení anonymity je nejčastěji vnímáno skupinou lidí, kteří mají středoškolské vzdělání ukončené učňovskou zkouškou. Nicméně v porovnání s ostatními skupinami si nejméně uvědomují riziko spojené se zápornými úrokovými sazbami. Tato nevýhoda je procentuálně nejvíce vnímána lidmi se základním vzděláním. Ti si naopak nejméně uvědomují ztrátu každodenní svobody.

5.3 Shrnutí poznatků

Většina dotázaných jedinců platí v kamenné prodejně bezhotovostně v případě, pokud je jimi preferovaný bezhotovostní platební nástroj obchodníkem podporován. Nejčastěji vybíraným nástrojem jsou platební karty. Téměř 30 % respondentů platí nejraději pomocí ApplePay či GooglePay. Naopak nejméně oblíbenou metodou jsou platby pomocí QR kódu. V dnešní době mobilní bankovníctví značně převažuje nad internetovým a přesně 60 % respondentů zadává bankovní příkaz k úhradě více než jednou do měsíce. S metodou Click to Pay je obeznámeno málo respondentů, z čehož vyplývá, že je využívána zřídka. Nejméně vybíranou výhodou, proč platit právě bezhotovostně, je hygienický aspekt. Bezpečnostní faktor byl v porovnání s hygienickým faktorem vybírán čteněji. Nicméně pouhých 42,5 % z celkového počtu respondentů nahlíží na tento způsob placení jako na bezpečnější. Dále je z výsledků patrné, že až 79 % oslovených respondentů nesouhlasí s bezhotovostní společností. Lidé ve věku od 36 let v porovnání s mladšími respondenty vnímají zrušení hotovostního oběživa daleko negativněji.

Vnímané nevýhody spojené s implementací bezhotovostního prostředí nejčastěji souvisí s pocitem obav o sociálně slabší a starší respondenty, se strachem z technologických závad, ze ztráty svobody a anonymity.

5.3.1 Zhodnocení výzkumných otázek

V této části budou zodpovězeny výzkumné otázky, které byly stanoveny na začátku praktické části.

Výzkumná otázka č. 1: Jak se věk a úroveň vzdělání respondentů promítají do jejich využívání bezhotovostních platebních nástrojů?

Platby prostřednictvím NFC technologie jsou využívány mnohem více mladšími respondenty než těmi staršími. Lidé ve věkovém rozmezí od 46-55 let vybírají jako první nástroj pro zaplacení v prodejně ApplePay/GooglePay jen v některých případech, více preferují hotovost. Žádný senior neuvádí ApplePay/GooglePay či QR kód jako svou první volbu, kterou by zaplatil v kamenné prodejně za nákup zboží. Zaplacení prostřednictvím QR kódu se na prvním místě vyskytuje pouze u pár jedinců s vysokoškolským vzděláním. Co se týče frekvence zadávání bankovních příkazů k úhradě, věková kategorie od 15-18 let obsahuje nejvíce jedinců, kteří jej doposud nepoužili. Druhou skupinou jsou respondenti ve věku od 65 let a více. Na zadávání bankovních příkazů téměř každý den se nejvíce podílí věková skupina od 27-35 let. U preference typu bankovníctví celkově převažuje to mobilní, nicméně s rostoucím věkem jeho oblíbenost klesá. Lze se domnívat, že osoby, které jsou informovány o metodě Click to Pay, ji přímo využívají. Lidé s vystudovanou VŠ či VOŠ jsou více informovaní než jedinci s nižším vzděláním. Největší povědomí o této novince mají dle věku lidé od 27-35 let.

Výzkumná otázka č. 2: Jaké jsou hlavní důvody, kvůli kterým respondenti upřednostňují bezhotovostní platební styk?

Drtivá většina respondentů upřednostňuje bezhotovostní platební styk z toho důvodu, že placení tímto způsobem nabízí především komfort v podobě rychlosti a jednoduchosti.

Výzkumná otázka č. 3: Jaké věkové skupiny nejvíce nesouhlasí se zavedením bezhotovostní ekonomiky?

Na základě výsledků dotazníkového šetření lze uvést, že nejméně s implementací této společnosti souhlasí dotázaní lidé ve věku od 36-45 a 46-55 let. Dále z výzkumu vychází, že pouhých 14,3 % seniorů souhlasí s nastolením bezhotovostní ekonomiky.

5.4 Diskuze k výsledkům

V této části bakalářské práce budou pro porovnání uvedeny obdobné výsledky získané z jiných šetření. Je nutno brát v úvahu, že tato šetření byla provedena v různých letech a zúčastnily se jich odlišné počty respondentů. To může být příčinou toho, proč jsou výsledky rozdílné. Také budou uváděny i dodatečné informace pro zasazení výsledků do současného dění ve společnosti. Z tohoto důvodu je třeba upozornit na skutečnost, že data výzkumu této práce byla zpracována pouze pomocí popisné statistiky. V neposlední řadě budou prezentovány autorčiny myšlenky o výsledcích jejího šetření.

Autorka této práce před provedením dotazníkového šetření předpokládala, že platební karta bude respondenty nejvíce upřednostňována. Získané výsledky tak pro ni nepřinesly žádné výrazné překvapení. Nicméně celkové umístění hotovosti v rámci preferencí se jí jevilo jako pozoruhodné. Sama totiž hotovost využívá pouze v krajním případě. O preferování hotovosti se zmiňuje i Mašek (2023), který uvádí, že v dnešní době se hotovostní platby opět vrací do kurzu. Objem plateb uskutečňovaných prostřednictvím platební karty se meziročně navyšuje zhruba o 20 %, u hotovosti je to celých 15 %.

Tento nový trend může být také způsoben obchodníky, kteří odmítají přijímat platby platební kartou. Každý čtvrtý Čech se dostal do situace, kdy v obchodě nemohl tímto platebním nástrojem zaplatit. To vyplývá z průzkumu provedeného společností STEM/MARK, kdy celkový počet respondentů byl 509. (ČTK, 2023b)

Hrabica (2023) uvádí, že jednou z příčin, proč se lidé v dnešní době rozhodnou zaplatit v hotovosti, je drahota. Dle autorky práce se drahé zboží jeví jako relevantní příčina, proč se lidé rozhodnou platit pomocí bankovek či mincí. Souvislost je možné hledat ve spojení s psychologií člověka, jak již bylo uvedeno v teoretické části v kapitole týkající se výhod a nevýhod. Placení hotovostí si člověk uvědomuje více, neboť je spojené s fyzickým úbytkem. Z důvodu výrazného zdražení v poslední době se člověk může snažit šetřit právě tím, že se rozhodne zaplatit v hotovosti.

KB SmartPay (2022) provedla průzkum, který potvrzuje oblíbenost platebních karet mezi lidmi na území ČR. Ovšem v jejich případě je tento podíl mnohem vyšší. Až 74 % respondentů z celkových dotázaných by jí zaplatilo v prvním případě. Tohoto průzkumu se zúčastnilo celkem 514 respondentů.

Jitka Palatová, ředitelka KB SmartPay, uvádí, že platba prostřednictvím smartphonu rapidně dohání platební karty, neboť počet plateb prováděných prostřednictvím chytrého telefonu neustále roste. Oblíbenost plateb prostřednictvím NFC technologie je populární zejména u mladší generace, která má telefon neustále u sebe. I přesto zůstávají platební karty stále na prvním místě. Dá se očekávat, že za pár let se počet plateb pomocí technologie NFC ještě navýší. (ČTK, 2023c)

Teze Palatové se potvrdila také u osob v tomto výzkumném souboru. U starších respondentů patří tento typ platby mezi méně oblíbené a mezi jeho zastánce patří zejména mladí lidé. Lze se domnívat, že preference platební kartou u respondentů poklesla z toho důvodu, že právě buď preferují platit pomocí ApplePay/GooglePay či v hotovosti. Nicméně až 43,5 % z celkového počtu respondentů u otázky č. 3 umístilo platbu v rámci seřazování dle preferencí pomocí ApplePay/GooglePay na poslední místo.

Velmi častým důvodem, proč lidé neplatí chytrým zařízením při nákupu je, že vlastní model, který nepodporuje technologii NFC. (ČTK, 2023a)

Z toho důvodu mohli někteří respondenti automaticky umístit tento druh platby na poslední místo. Ovšem také je možné, že někteří tento způsob placení nevyhledávají anebo nevědí, co si pod označením ApplePay/GooglePay představit. Pravděpodobnost, že někdo umístil na první místo platební kartu v domnění, že se jedná o platební kartu nahranou např. v mobilním telefonu, je možná. To znamená, že někteří jedinci mohli v tomto případě zaměnit placení telefonem s klasickou platební kartou, protože pojmy ApplePay/GooglePay jim nic neříkají. Lze tedy uvažovat, že NFC platby jsou dotázanými respondenty využívány více, než ukázaly výsledky šetření.

V roce 2022 Mastercard provedl průzkum, kterého se zúčastnilo celkem 1 200 respondentů. Z výsledků je jednoznačné, že lidé dnes preferují spíše mobilní bankovníctví vzhledem k tomu, že mají mobilní telefon neustále po ruce. To jim umožňuje rychle a jednoduše spravovat své finanční prostředky odkudkoliv. V roce 2019 využívalo tento typ bankovníctví pouze 46 % lidí a o tři roky později to bylo o téměř 30 % více, tj. 73 %. (ČTK, 2023a)

Z výsledků bakalářské práce také vyplývá, že tento typ bankovníctví je mezi lidmi velice populární. Je vhodné upozornit na fakt, že s rostoucím věkem se jeho preference snižuje. To může být způsobeno tím, že starší lidé buď nevládnou chytrý mobilní telefon nebo kvůli horšímu zraku preferují větší obrazovku monitoru. Dále bylo provedeným šetřením zjištěno, že bezhotovostní placení je upřednostňováno hlavně kvůli jeho rychlosti a jednoduchosti. Skoro všichni senioři vnímají tuto formu placení jako jednoduchou. Mezi nejméně uváděné důvody, proč platit bezhotovostně, patří hygienický faktor. Lze se domnívat, že tento aspekt hrál významnější roli v době pandemie. Další pozoruhodné zjištění se týká vnímání bezpečnosti. S rostoucím věkem nahlízejí dotázaní lidé na placení z hlediska bezpečnosti pozitivněji. Nejspíše si starší respondenti neuvědomují veškeré hackerské útoky, kterým mohou jejich finance v dnešním moderním světě čelit. Z výsledků je také zřejmé, že nejvíce si technologické závady uvědomují lidé ve věkovém rozpětí od 19-35 let. Lze se domnívat, že mladší generace jsou více adaptované na technologii a mnohem více si uvědomují, že chytrá zařízení jsou snadným cílem pro útočníky, kteří se snaží získat citlivé informace.

EDITORCZ (2023) uvádí, že dle průzkumu provedeného Mastercard bylo zjištěno, že lidé při placení na internetu neradi zadávají čísla platební karty ručně. Ti, co jsou o existenci nové platební metodě Click to Pay informováni, ji začínají postupně využívat. HomeCredit (2018) dodává, že Češi nové platební způsoby vítají poměrně pomalu.

Z výsledků této práce je patrné, že v ČR je obecně nízká informovanost ohledně Click to Pay. Pouze 27,5 % z celkových dotázaných respondentů má o existenci této metody povědomí. Z toho vyplývá, že ji prozatím moc lidí k navýšení komfortu při placení nepoužívá. Toto zjištění ukazuje na potřebu širšího povědomí o této nové platební metodě mezi různými věkovými skupinami. Důvodem, proč je v České republice nízké povědomí o tomto způsobu placení, může být rychlý vývoj technologií. Lidé tak nestíhají postřehnout veškeré novinky. Dalšími příčinami mohou být jejich tendence lpět na starých platebních návycích či obavy ze selhání při použití nových platebních metod při placení. Zejména u starších jedinců. Z toho důvodu raději zaplatí osvědčeným způsobem.

Z tohoto výzkumu dále vyplývá, že většina respondentů vyjadřuje výrazný odpor vůči bezhotovostnímu modelu. Lze prezentovat jisté události, které mohou hrát určitou roli v tom, proč lidé v takové míře nahlíží negativně na zavedení bezhotovostní společnosti. Mašek (2023) ve svém článku zmiňuje, že po vypuknutí války na Ukrajině začali lidé v neobvyklé míře vybírat peníze, protože se obávali z nadcházejícího vývoje. Fišerová

a Šalša (2022) dále uvádějí, že v roce 2022 zkrachovala ruská banka Sberbank a posléze se začaly šířit dezinformace o špatné stabilitě českého bankovního sektoru.

Z jiných dat, které Sivá (2018) získala od ČBA v roce 2017, uvádí, že zavedení bezhotovostní společnosti by představovalo zjednodušení života převážně pro mladší lidi a pro ty, kteří jsou zvyklí platit platební kartou na denní bázi. S tímto údajem nelze jinak než souhlasit. Nejpozitivněji je tato změna vnímána věkovou skupinou od 27-35 let. Lidé od 15-35 let nahlízejí na bezhotovostní ekonomiku daleko lépe než starší respondenti.

V současné době dochází k digitalizaci ve všech oblastech společnosti. U mladých lidí lze pozorovat handicap dnešní doby, kdy mají chytré mobilní telefony neustále u sebe a zároveň se nebrání využívání jiných chytrých zařízení. V tomto duchu budou zajisté dále vylepšovány bezhotovostní nástroje za účelem většího uspokojení rostoucí poptávky po rychlém a jednoduchém placení. Ovšem lze předpokládat, že bezhotovostní ekonomika v blízké budoucnosti implementována nebude, neboť Petříček (2023) ve svém článku uvádí, že v České republice zůstane hotovost pravděpodobně ještě dlouho.

Sivá (2018) zmiňuje, že značné obavy se zrušením hotovosti se týkají převážně starších lidí, kteří mají problém držet krok s technologickou modernizací. Uvádí, že řada seniorů nevlastní chytrý smartphone, natož osobní počítač či jiná technická zařízení. Mnozí prý ani nemají otevřený běžný bankovní účet pro provádění základních bankovních operací.

Avšak výrok, že většina z nich ani není vybavena chytrým zařízením, není již zcela aktuální. Zprvu je třeba upozornit na to, že výzkum byl proveden v roce 2018, což má významný vliv na porovnávání. V dnešní zrychlené době díky technologickým pokrokům není rozdíl 6 let zrovna málo. Proto je nutné vzít tento faktor v potaz. Seniori tehdejší doby mohli být na současné moderní placení adaptováni méně z toho důvodu, že vybrané bezhotovostní nástroje nebyly v té době užívány v takové míře jako dnes a lidé si na ně teprve zvykali. Dále se lze i domnívat, že v aktuálním provedeném výzkumu mohou být respondenti 65+ těmi, kteří by v roce 2018 spadali do nižšího věkové kategorie. Ovšem stále platí, že většina seniorů má problém držet krok s dnešní dobou v porovnání s mladšími respondenty. Veškeré trendy se jim ale nevyhýbají, protože přesně 64,3 % z nich využívá buď internetové či mobilní bankovníctví. Nicméně v jejich kategorii byl stále zaznamenán největší podíl lidí, kteří nemají zkušenost ani s jedním typem bankovníctví.

ČBA (2021) uvádí, že agentura Ipsos v březnu roku 2021 pro ni provedla průzkum. Toho se zúčastnilo 1 000 respondentů ve věku od 18-79 let. V tomto případě by omezení svobody vnímalo až 66 % z nich. Na základě výsledků šetření této bakalářské práce to bylo 51,9 % ze 154 respondentů.

Není od věci se zamyslet nad tím, jaké výsledky by byly získány, pokud by se dotazníkové šetření uskutečnilo za pár desítek let. Mladší respondenti, kteří pozitivněji přistupují k digitalizaci, budou ve svých středních letech a dá se předpokládat, že další generace budou zase o něco lépe přizpůsobené moderním platebním nástrojům té doby. Za předpokladu absence nevhodných faktorů by jejich postoj vůči zavedení bezhotovostní společnosti mohl být o něco příznivější. Za účelem získání více věrohodných a reprezentativních závěrů by bylo vhodné navýšit počet respondentů. Pro zkoumání vzájemných vztahů proměnných u respondentů a následného zobecňování by výzkum mohl být zpracován pomocí inferenční statistiky.

Závěr

Dnes existuje několik forem bezhotovostních instrumentů. Směnky a šeky nepatří v České republice mezi často využívané nástroje. Vzhledem k technologickým pokrokům bylo především nahlíženo na používání moderních platebních nástrojů. Provedeným šetřením bylo zjištěno, že platební karta je mezi respondenty nejoblíbenější. Jako náhrada elektronických peněženek dnes slouží převážně ApplePay či GooglePay, které mohou využívat zařízení vybavená NFC technologií. Tento způsob placení je hlavně uplatňován mladšími jedinci. Placení pomocí QR kódu, který lze v kamenných prodejnách naskenovat prostřednictvím mobilního fotoaparátu, není mezi respondenty moc populární. Internetové a mobilní bankovníctví jsou dnes důležitou součástí finanční integrace a většina respondentů tyto nástroje využívá. Vzhledem k tomu, že v současnosti téměř každý vlastní chytrý mobilní telefon, je mobilní bankovníctví preferovanější. Klientovi pomáhá mít větší přehled o svých financích, zadávat bankovní příkazy k úhradě apod. Přesně 60 % respondentů zadává platební operace formou bankovních příkazů více než jednou do měsíce.

V bakalářské práci byly uvedeny i výhody a nevýhody, které jsou s bezhotovostním platebním stykem neodmyslitelně spjaty. Nejčastěji vybíranými přínosy jsou rychlost a jednoduchost. Nicméně na rozdíl od tradičních hotovostních plateb můžou právě bezhotovostní platby čelit různým hackerským útokům či jiným podvodům. Pouhých 42,5 % respondentů vnímá bezhotovostní placení jako bezpečnější. Další negativa jsou spojená např. se závislostí na současných technologiích a tendencemi více utrácet.

Koronavirus se významně podílel na nárůstu bezhotovostních plateb a začalo se tak významně řešit téma týkající se bezhotovostní společnosti. Celkem 79 % oslovených respondentů projevilo nesouhlas s konceptem zavedení bezhotovostního prostředí. Výrazný odpor vyjadřují lidé od 36-55 let. Nejčastější důvody, proč jedinci nesouhlasí se zrušením hotovosti, jsou obavy o sociálně slabší a starší respondenty, strach z technologických závad, ze ztráty svobody a anonymity.

Na základě získaných poznatků by bylo vhodné se zaměřit na intenzivnější šíření informovanosti o novinkách v platebním světě. Společně s tím se snažit lidem srozumitelně vysvětlit, jaké funkce a výhody daný instrument přináší a jak ho správně používat při nákupu. Využívání bezhotovostních platebních prostředků se stává běžnou součástí každodenního života a v modernizující společnosti budou zajisté představovány

další. Tato snaha by mohla vést k rychlejšímu začlenění nových platebních nástrojů do finančního chování jedinců vzhledem k tomu, že Češi platební novinky vítají pomalu. Řada lidí lpí na svých zavedených platebních návycích, zejména pokud jde o starší generace. Důvodem může být obava ze selhání při zaplacení apod. Výraznější propagace nových možností plateb by mohla vést k lepší adaptaci starších lidí na moderní trendy. Mohli by se tak přestat obávat vyzkoušet novinky v praxi.

Seznam použité literatury

- ABA (n.d.). *1950-1974: A History of America's Banks and The ABA*. Dostupné 17. 3. 2024 z <https://www.aba.com/about-us/our-story/aba-history/1950-1974>
- Amromin, G., & Chakravorti, S. (2007). *Debit Card and Cash Usage: A Cross-Country Analysis*. SSRN. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.981236>
- Blažek, L., & Vrabcová, P. (2019). *Finanční gramotnost*. Vysoká škola ekonomie a managementu.
- BrandVoice (2022). *Budoucnost je cashless. Trendy, které brzy změni způsob, jakým platíme*. Forbes. <https://forbes.cz/budoucnost-je-cashless-trendy-ktere-brzy-zmeni-zpusob-jakym-platime/>
- Carter, Ch. (2021). *16 February 1659: Britain's first cheque is issued*. MoneyWeek. Dostupné 23. 9. 2023 z <https://moneyweek.com/426390/16-february-1659-the-first-british-cheque-is-issued>
- CZ.NIC (n.d.). *Internetové bankovníctví*. Dostupné 12. 11. 2023 z <https://www.jaknainternet.cz/page/1186/internetove-bankovnictvi/>
- ČBA (2021). *Průzkum ČBA: Češi a platební styk 2021*. <https://cbaonline.cz/pruzkum-cba-cesi-a-platebni-styk-2021>
- ČSAS (n.d.). *NFC platba*. Dostupné 12. 11. 2023 z <https://www.csas.cz/cs/financni-slovník/nfc-platba>
- ČSOB (n.d.). *Devatero pro bezpečné internetové bankovníctví*. Dostupné 12. 11. 2023 z <https://www.csob.cz/bezpecnost/zasady-bezpecneho-chovani/zasady-bezpecneho-uzivani-elektronickeho-bankovnictvi>
- ČTK (2023a). *Průzkum: Mobilem platí v ČR 39 % lidí, bez peněženky chodí čtvrtina Čechů*. <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2352312>
- ČTK (2023b). *Analytici: Za odmítnutí platby kartou může být snaha snížit odvody*. https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2388834?_zn=aWQlM0Q2NDEyMzgZMzg5NzYwMjkwNjEyJTdDdCUzRDE3MDE4NjQ1NzQuMzY4JTdDdGUlM0QxNzAyMDMyMzQzLjMxMSU3Q2MIM0Q5NEExRTk2NDhBNTIEMDEyQjVCQUNFOTRGQzgz4M0M5NA%3D%3D
- ČTK (2023c). *Průzkum KB: Přes dvě třetiny Čechů platí nyní výhradně bezhotovostně*. <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2394114>
- Deutsche Bundesbank (2012). *The origins of cashless payments*. <https://www.bundesbank.de/resource/blob/616616/2d9d069f352aad948afb2adb93802e/mL/the-origins-of-cashless-payments-data.pdf>
- Duignan, B. (2023). *What Is a Cashless Society and How Does It Work*. Encyclopedia Britannica. Dostupné 25. 11. 2023 z <https://www.britannica.com/story/what-is-a-cashless-society-and-how-does-it-work>
- EDITORCZ (2023). *Průzkum Mastercard: 7 z 10 Čechů nakupuje online z mobilního telefonu. Nejdůležitější je pro ně pohodlí a bezpečnost*. Mastercard. <https://www.mastercard.com/news/europe/cs-cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy/cs-cz/2023/zari-2023/pruzkum-mastercard-7-z-10-cechu-nakupuje-online-z-mobilniho-telefonu-nejdulezitejsi-je-pro-ne-pohodli-a-bezpecnost/>

- England, J. (2022). *Technology in Fintech and the story of Online Banking*. FinTech Magazine. <https://fintechmagazine.com/banking/fintech-timelines-and-the-story-of-online-banking>
- Fišerová, M., & Šalša, R. (2022). *ČNB a ČBA se vymezují vůči dezinformacím*. ČNB. <https://www.cnb.cz/cs/cnb-news/tiskove-zpravy/CNB-a-CBA-se-vymezuji-vuci-dezinformacim/>
- GoPay (n.d.). *Jak platební brána funguje*. Dostupné 12. 11. 2023 z <https://help.gopay.com/cs/tema/mam-platebni-branu/chci-poznat-funkce-platebni-brany/jak-platebni-brana-funguje>
- Home Credit (2018). *Češi se učí používat nové platební metody, stále ale vede hotovost*. <https://www.homecredit.cz/tiskove-zpravy/cesi-se-uci-pouzivat-nove-platebni-metody-stale-ale-vede-hotovost>
- Hrabica, P. (2023). *Hlavní důvody, proč lidé nejčastěji platí hotovostí? Třeba proto, aby šetřili*. Metro.cz. Dostupné 14. 3. 2024 z https://www.metro.cz/domov/hlavni-duvody-proc-lide-nejcasteji-plati-hotovosti-treba-proto-aby-setrili.A230906_145029_metro-region_mhrab
- Chaudhary, A. (2020). *Analysing Section 6 of the Negotiable Instrument Act, 1881*. SSRN. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3604195>
- Chen, J. (2020). *Mobile banking*. Investopedia. Dostupné 12. 11. 2023 z <https://www.investopedia.com/terms/m/mobile-banking.asp>
- iDNES. cz (2023). *Internetové bankovníctví postupně skončí. Mobil je bezpečný, říká expertka*. Dostupné 12. 11. 2023 z https://www.idnes.cz/finance/banky-a-sporeni/banka-mobil-internet-bankovnictvi-bezpecnostpartners.A230807_104352_sporeni_sov?h=1039294A3773F5D078E84E4D27DBB43D
- Jansa, L., Otevřel, P., Čermák, J., Mališ, P., Hostaš, P., Matějka, M., & Matejka, J. (2016). *Internetové právo*. Computer Press.
- Jílek, J. (2013). *Finance v globální ekonomice I: Peníze a platební styk*. Grada Publishing.
- KB (n.d.a). *Elektronická peněženka*. Dostupné 12. 11. 2023 z <https://www.kb.cz/cs/podpora/slovník/vyrazy-zacinajici-na-e/elektronicka-penezka>
- KB (n.d.b). *Platební karta v mobilu – jak to funguje*. Dostupné 17. 3. 2024 z <https://www.kb.cz/cs/clanky/platebni-karty/platebni-karta-v-mobilu-jak-to-funguje>
- KB SmartPay (2022). *Téměř polovina Čechů kvůli nemožnosti zaplatit kartou nákup neuskuteční, říká průzkum KB SmartPay*. <https://www.kbsmartpay.cz/temer-polovina-cechu-kvuli-nemoznosti-zaplatit-kartou-nakup-neuskutecni-rika-pruzkum-kb-smartpay/>
- Klufa, F. (2013). *Elektronické platební prostředky, jak se vyhnout rizikům*. Sdružení českých spotřebitelů. <https://www.konzument.cz/users/publications/1-pruvodce-spotrebitele/89-elektronicke-platebni-prostredky-jak-se-vyhnout-rizikum.pdf>
- Král, M. (2015). *Bezpečný internet: chraňte sebe i svůj počítač*. Grada Publishing.
- Lipovská, H. (2018). *Kdo chce naše peníze? Ekonomie bez politické korektnosti*. Grada Publishing.

- Marria, V. (2018). *What A Cashless Society Could Mean For The Future*. Forbes. <https://www.forbes.com/sites/vishalmarria/2018/12/21/what-a-cashless-society-could-mean-for-the-future/>
- Mašek, A. (2023). *Trend se obrátil a objem hotovosti v ekonomice roste. Přední čeští bankéři vysvětlují proč*. Hospodářské noviny. <https://archiv.hn.cz/c1-67175640-trend-se-obratil-a-objem-hotovosti-v-ekonomice-roste-predni-cesti-bankeri-vysvetluji-proc>
- Máče, M. (2006). *Platební styk: klasický a elektronický*. Grada Publishing.
- McGufficke, D. (2023). *What are the pros and cons for a cashless society?* Secta Training Academy. Dostupné 25. 11. 2023 z <https://secta.com.au/what-are-the-pros-and-cons-for-a-cashless-society/>
- MONETA Money Bank (n.d.a). *Co je to smartbanking*. Dostupné 12. 11. 2023 z <https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/smartbanking>
- MONETA Money Bank (n.d.b). *Co je platební brána*. Dostupné 14. 11. 2023 z <https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/co-je-platebni-brana>
- MONETA Money Bank (n.d.c.). *Co je Click to Pay*. Dostupné 14. 11. 2023 z <https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/click-to-pay>
- Petříček, M. (2023). *Zrušení hotovosti by do ekonomiky vneslo více rizik než užítku*. Ekonom, 67(18), 14-17.
- Ramya, N., Sivasakthi, D., & Nandhini, M. (2017). *Cashless transaction: Modes, advantages and disadvantages*. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/316429963_Cashless_transaction_Modes_advantages_and_disadvantages
- Revenda, Z., Mandel, M., Kodera, J., Musílek, P., & Dvořák, P. (2014). *Peněžní ekonomie a bankovníctví* (5. vydání). Management Press.
- Schlossberger, O. (2012). *Platební služby*. Management Press.
- Sivá, S. (2018). *Budoucnost bezhotovostní společnosti v České republice*. Institut pro politiku a společnost. <https://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2018/02/Bezhotovostn%C3%AD-spole%C4%8Dnost-IPPS.pdf>
- Šenkýřová, B., Čechák, V., Hlavínová, H., Pavlát, V., & Peterská, Z. (2010). *Bankovníctví*. Vysoká škola finanční a správní.
- Tandapany, R. (2020). *Is a cashless society possible for everyone*. China daily. Dostupné 17. 3. 2024 z <https://global.chinadaily.com.cn/a/202011/03/WS5fa0f5c9a31024ad0ba82cc3.html>
- Tennant, F. (2021). *Cashless society: the future of digital payments*. Financier Worldwide. <https://www.financierworldwide.com/cashless-society-the-future-of-digital-payments>
- Walker, I. (2023). *The history of cashless society*. Total Processing. Dostupné 23. 9. 2023 z <https://www.totalprocessing.com/history-of-cashless-society-infographic/>
- Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů*. <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/89262/1/2>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Výše dosaženého vzdělání dle věku (v %)	36
Tabulka 2: Preference využívání platebních nástrojů (v %).....	37
Tabulka 3: První volby využívání platebních nástrojů dle věku (v %)	38
Tabulka 4: První volby využívání platebních nástrojů dle vzdělání (v %).....	38
Tabulka 5: Bezhotovostní platby jako bezpečnější dle věku (v %).....	41
Tabulka 6: Bezhotovostní platby jako bezpečnější dle vzdělání (v %)	41
Tabulka 7: Frekvence zadávání příkazu k úhradě dle věku (v %).....	42
Tabulka 8: Preference typu bankovníctví dle věku (v %)	43
Tabulka 9: Respondenti informovaní o Click to Pay dle věku (v %).....	44
Tabulka 10: Respondenti informovaní o Click to Pay dle vzdělání (v %)	45
Tabulka 11: Respondenti akceptující bezhotovostní společnost dle věku (v %).....	45
Tabulka 12: Respondenti akceptující bezhotovostní společnost dle vzdělání (v %).....	46
Tabulka 13: Vnímané nevýhody dle věku (v %)	49
Tabulka 14: Vnímané nevýhody dle vzdělání (v %)	50

Seznam obrázků

Obrázek 1: Věkové rozložení respondentů	35
Obrázek 2: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	36
Obrázek 3: Vnímané výhody při bezhotovostním placení.....	39
Obrázek 4: Bezhotovostní platby jako bezpečnější	40
Obrázek 5: Frekvence zadávání příkazu k úhradě	42
Obrázek 6: Preference typu bankovníctví.....	43
Obrázek 7: Informovanost o Click to Pay	44
Obrázek 8: Zavedení bezhotovostní společnosti	45
Obrázek 9: Vnímání nevýhod u bezhotovostní společnosti.....	47
Obrázek 10: Vnímané nevýhody spojené s implementací bezhotovostního prostředí ...	48

Seznam příloh

Příloha A: Otázky k dotazníku

Příloha A: Otázky k dotazníku

Otázka č. 1: Kolik Vám je let?

- 15-18
- 19-26
- 27-35
- 36-45
- 46-55
- 56-64
- 65+

Otázka č. 2: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní vzdělání
- Středoškolské vzdělání ukončené učňovskou zkouškou
- Středoškolské vzdělání ukončené maturitou
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské vzdělání

Otázka č. 3: Seřad'te možnosti placení v kamenných obchodech dle Vaší preference:

- QR kódy
- Hotovost
- ApplePay/GooglePay
- Platební karty

Otázka č. 4: Vyberte 3 výhody, které při bezhotovostním placení vnímáte jako nejdůležitější:

- Rychlost
- Jednoduchost
- Bezpečnost
- Větší přehled o financích
- Lehká peněženka
- Hygiena

Otázka č. 5: Přijde Vám bezhotovostní placení bezpečnější než hotovostní?

- Ano
- Ne

- Nevím

Otázka č. 6: Jak často zadáváte příkaz k úhradě (bankovnímu převodu)?

- Velmi často (téměř každý den)
- Občas (párkrát do měsíce)
- Téměř vůbec (max. jednou do měsíce)
- Nikdy

Otázka č. 7: Preferujete mobilní či internetové bankovníctví?

- Mobilní bankovníctví
- Internetové bankovníctví
- Ani jedno nepoužívám

Otázka č. 8: Slyšel/a jste o nové platební metodě Click to Pay?

- Ano
- Ne

Otázka č. 9: Byl/a byste pro možnost zavedení bezhotovostní společnosti?

(Zrušení veškeré hotovosti a možnost placení pouze bezhotovostním způsobem.)

- Ano
- Ne

Otázka č. 10: Vnímáte nějaké nevýhody spojené se zavedením bezhotovostní společnosti?

- Vnímám (následuje otázka 11.)
- Nevnímám (konec dotazníku)

Otázka č. 11: Vyberte nevýhody, které vnímáte se zavedením bezhotovostní společnosti:

- Sociálně slabší a senioři by byli negativně ovlivněni
- Konec anonymity (odhalení soukromých informací úřady-
možnost vidět, za co jedinec často utrácí)
- Ztráta svobody (kontrola nad finančním chováním a následné
omezování některých transakcí)
- Omezování z diskriminačních důvodů
- Technologické závady (mohly by ohrozit fungování
ekonomiky)
- Záporné úrokové sazby (skrytá daň uvalená na finanční
prostředky během hospodářské krize)

Abstrakt

Divišová, A. (2024). *Bezhotovostní platební styk* [Bakalářská práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: bezhotovostní platební styk, bezhotovostní společnost, platební nástroje, platební styk

Tato bakalářská práce se zaměřuje na bezhotovostní platební styk. Jejím hlavním cílem je zhodnotit využívání vybraných nástrojů bezhotovostního platebního styku v ČR. Dílčím cílem je určit hlavní přínos bezhotovostního placení a zjistit postoje k zavedení bezhotovostní společnosti. V teoretické části je nejprve obecně charakterizován a členěn platební styk dle několika kritérií. Posléze jsou popsány počátky bezhotovostního placení ve světě a platební systémy. Jsou uvedeny nástroje bezhotovostního platebního styku. V neposlední řadě jsou vyjmenovány výhody a nevýhody týkající se bezhotovostního placení, posléze i následky po implementaci bezhotovostní společnosti. Praktická část se zabývá kvantitativním výzkumem provedeným dotazníkovým šetřením. Prostřednictvím dotazníku se tato práce snaží dosáhnout vytyčených cílů. Odpovědi respondentů jsou zpracovány a filtrovány dle dvou kritérií. Následně jsou shrnuty získané poznatky a zodpovězeny stanovené výzkumné otázky. Poslední kapitola praktické části se věnuje diskuzi k výsledkům. V závěru práce je stanoveno doporučení, které se týká adaptace na nové platební metody.

Abstract

Divišová, A. (2024). *Cashless Payments* [Bachelor Thesis, University of West Bohemia].

Key words: cashless payments, cashless society, payment instruments, payments

This bachelor thesis focuses on cashless payments. Its main objective is to evaluate the usage of selected cashless payment instruments in the Czech Republic. A secondary goal is to identify the main benefit of cashless payments and to determine attitudes towards the implementation of a cashless society. In the theoretical part, payment transactions are first characterized and classified based on several criteria. After that, the origins of cashless payments worldwide and payment systems are described. Tools for cashless payment transactions are presented. Finally, the advantages and disadvantages of cashless payments, then the consequences after the implementation of a cashless society are listed. The practical part deals with quantitative research conducted through a questionnaire survey. Through the questionnaire, this thesis seeks to achieve the set objectives. Respondents' answers are processed and filtered according to two criteria. Subsequently, the findings are summarized, and the research questions are answered. The last chapter of the practical part is devoted to discussion of the results. At the conclusion of the thesis a recommendation regarding adaptation to new payment methods is provided.